

บทบาทของผู้ตรวจการแผ่นดินในการจัดการ ปัญหาสิ่งแวดล้อมเพื่อสร้างความยั่งยืน : ศึกษากรณีการบังคับใช้พระราชบัญญัติ การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ¹

The Role of the Ombudsman in Problem Management for Sustainability : A Case Study of the Climate Change Act

นิรัชรา พงศ์อาจารย์² และ นิฐวีร์ พงศ์อาจารย์³

Niratchara Pong - ajarn² and Nathawee Pong - ajarn³

คณะนิติศาสตร์ปริทัศน์ พนมยงค์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต²

Faculty of Law PRIDI BANOMYONG, Dhurakij Pundit University²

บริษัท ไอวอนเน็ต ซี จำกัด³

Planet – C co.,LTD.³

E-mail: Niratchara.won@dpu.ac.th and Nathawee.p@planetc.io

Received 10.01.2025 ➤ Revised 21.02.2025 ➤ Accepted 20.03.2025

บทคัดย่อ

บท ความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเสนอ สำคัญที่มีบทบาทในการลดผลกระทบจากการ
ภาพรวมของร่างพระราชบัญญัติ เปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศในประเทศไทย
การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ที่เกี่ยวข้อง กับ บทความนี้วิเคราะห์บทบาทของผู้ตรวจการแผ่นดิน
บทบาทของผู้ตรวจการแผ่นดิน ซึ่งเป็นกฎหมาย ในการตรวจสอบการปฏิบัติตามกฎหมาย

¹ บทความนี้เป็นบทความวิชาการในการเสนอแนะเพื่อประโยชน์ในด้านนิติศาสตร์และสิ่งแวดล้อม

² เลขที่ 110/1-4 ถนนประชาชื่น แขวงทุ่งสองห้อง เขตหลักสี่ กรุงเทพฯ 10210

³ เลขที่ 230/204 ซอยแจ้งวัฒนะ 6 แขวงตลาดบางเขน เขตหลักสี่ กรุงเทพฯ 10210

การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ รวมถึงการปกป้องสิทธิของประชาชน การส่งเสริมความโปร่งใส และการคุ้มครองสิ่งแวดล้อม โดยพบว่าอาจมีปัญหาที่อาจเกิดขึ้นได้จากการบังคับใช้กฎหมาย เช่น ความยากในการเข้าใจของกฎหมาย การประสานงานและความร่วมมือของผู้ที่เกี่ยวข้องทุกภาคส่วน ความพร้อมของหน่วยงานผู้รับผิดชอบและภาคธุรกิจตลอดจนประชาชน เป็นต้น โดยนำเสนอแนวทางในการแก้ไขปัญหา เน้นการเสริมสร้างความเข้าใจและความรู้เฉพาะทาง การพัฒนาระบบการประสานงาน

ระหว่างหน่วยงาน และการจัดหาทรัพยากรที่จำเป็นในการดำเนินการเพื่อให้การบังคับใช้กฎหมายเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน เพื่อเสนอแนวทางในการพัฒนาบทบาทของผู้ตรวจการแผ่นดินในกระบวนการจัดการปัญหาสิ่งแวดล้อมเพื่อให้เกิดความยั่งยืนต่อไปในอนาคต.

คำสำคัญ : การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ, พระราชบัญญัติการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ, ก๊าซเรือนกระจก, ภาษีคาร์บอน, ผู้ตรวจการแผ่นดิน

Abstract

This article aims to provide an overview of the Draft Climate Change Act in relation to the role of the Ombudsman, a crucial legal framework for mitigating the impacts of climate change in Thailand. The study analyzes the role of the Ombudsman in overseeing compliance with climate change legislation, protecting citizens' rights, promoting transparency, and ensuring environmental protection. It identifies potential challenges in the enforcement of the law, such as complexity in understanding legal provisions, coordination among stakeholders, readiness of responsible agencies, private sector adaptation, and public engagement.

To address these issues, the article proposes solutions focused on enhancing specialized knowledge, improving inter-agency coordination mechanisms, and allocating necessary resources to ensure effective and sustainable implementation of the law. The findings contribute to the development of the Ombudsman's role in environmental governance and provide insights into strengthening its capacity to support climate action and long-term sustainability.

Keywords : Climate Change, Climate Change Act, Greenhouse, GasCarbon Tax, Ombudsman

1. บทนำ

ภายใต้ มาตรา 196-198 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540⁴ กำหนดให้มี “ผู้ตรวจการแผ่นดินแห่งรัฐสภา” ขึ้นในระบบกฎหมายไทย โดยมีอำนาจหน้าที่ พิจารณาและสอบสวนหาข้อเท็จจริงตามคำร้องเรียนในกรณีการไม่ปฏิบัติตามกฎหมายหรือปฏิบัตินอกเหนืออำนาจหน้าที่ตามกฎหมายของข้าราชการ พนักงาน หรือลูกจ้างของหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น และการปฏิบัติหรือละเลยไม่ปฏิบัติหน้าที่ของข้าราชการ พนักงาน หรือลูกจ้างของหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น ที่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้ร้องเรียน หรือประชาชนโดยไม่เป็นธรรม ไม่ว่าการนั้นจะชอบหรือไม่ชอบด้วยอำนาจหน้าที่ก็ตาม และกรณีอื่นตามที่กฎหมายบัญญัติ รวมถึงการจัดทำรายงานพร้อมทั้งเสนอความเห็นและข้อเสนอแนะต่อรัฐสภา ต่อมา รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ได้มีการเปลี่ยนชื่อเป็น “ผู้ตรวจการแผ่นดิน” อันเนื่องมาจาก “อำนาจหน้าที่ที่เปลี่ยนไป โดยมีหน้าที่ตรวจสอบจริยธรรมของนักการเมืองและผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองด้วย ทำให้ไม่เหมาะสมในการเป็นองค์กรของรัฐสภาอีกต่อไป เนื่องจากต้องตรวจสอบสมาชิกรัฐสภาจึงเปลี่ยนชื่อให้สอดคล้องกับอำนาจหน้าที่” (สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, 2551, หน้า 19)

ในปัจจุบัน มาตรา 230 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560⁵ ได้กำหนดผู้ตรวจการแผ่นดินมีหน้าที่และอำนาจดังต่อไปนี้

1. เสนอแนะต่อหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องเพื่อให้มีการปรับปรุงกฎหมาย กฎ ข้อบังคับ ระเบียบ หรือคำสั่ง หรือขั้นตอนการปฏิบัติงานใด ๆ บรรดาที่ก่อให้เกิดความเดือดร้อนหรือความไม่เป็นธรรมแก่ประชาชน หรือเป็นภาระแก่ประชาชนโดยไม่จำเป็นหรือเกินสมควรแก่เหตุ

2. แสวงหาข้อเท็จจริงเมื่อเห็นว่ามิผู้ได้รับความเดือดร้อนหรือความไม่เป็นธรรม อันเนื่องมาจากการไม่ปฏิบัติตามกฎหมายหรือปฏิบัตินอกเหนือหน้าที่และอำนาจตามกฎหมายของหน่วยงานของรัฐ หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ เพื่อเสนอแนะต่อหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องให้ขจัดหรือระงับความเดือดร้อนหรือความไม่เป็นธรรมนั้น

3. เสนอต่อคณะรัฐมนตรีให้ทราบถึงการที่หน่วยงานของรัฐยังมิได้ปฏิบัติให้ถูกต้องครบถ้วน ตามหมวด 5 หน้าที่ของรัฐ⁶

ในกรณีที่หน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องไม่ดำเนินการตามข้อเสนอแนะของผู้ตรวจการแผ่นดินตาม (1) หรือ (2) โดยไม่มีเหตุผลอันสมควร ให้ผู้ตรวจการแผ่นดินแจ้งให้คณะรัฐมนตรีทราบเพื่อพิจารณาสั่งการ ตามที่เห็นสมควรต่อไป

⁴ มาตรา 196-198 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540

⁵ มาตรา 230 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560

⁶ หมวด 5 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560

ในการดำเนินการตาม (1) หรือ (2) หากเป็นกรณีที่เกี่ยวข้องกับการละเมิดสิทธิมนุษยชนให้ผู้ตรวจการแผ่นดินส่งเรื่องให้คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติดำเนินการต่อไป

นอกจากนี้ ผู้ตรวจการแผ่นดินอาจเสนอเรื่องต่อศาลรัฐธรรมนูญได้เมื่อเห็นว่า มีบทบัญญัติแห่งกฎหมายใด มีปัญหาเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญและอาจเสนอเรื่องต่อศาลปกครอง⁷ ได้เมื่อเห็นว่า กฎ คำสั่ง หรือการกระทำอันใดของหน่วยงานของรัฐหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ มีปัญหาเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญ หรือกฎหมาย แล้วแต่กรณี และยิ่งรวมถึงอำนาจหน้าที่ตามที่กำหนดในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. 2560 อีกด้วย (พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. 2560, 2560)

ผู้ตรวจการแผ่นดินมีบทบาทหลัก
ในการตรวจสอบการดำเนินการของภาครัฐให้เป็นไปตามกฎหมายอย่างถูกต้องและยุติธรรม และรับเรื่องร้องเรียนรับฟังข้อร้องเรียนของประชาชน ในกรณีที่ได้รับผลกระทบจากการดำเนินงาน หรือการบังคับใช้พระราชบัญญัติ กฎ ระเบียบ ข้อบังคับต่าง ๆ ในหลาย ๆ ด้าน เช่น การคุ้มครองสิทธิมนุษยชน ความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของกฎหมาย ด้านพลังงานและสิ่งแวดล้อม ด้านสาธารณสุข ด้านการสาธารณสุข

การสาธารณสุขโรค พลังงานและเทคโนโลยี ฯลฯ

ในปัจจุบันปัญหาการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและภาวะโลกร้อนกำลังส่งผลกระทบอย่างรุนแรงในทุกภาคส่วนของโลก รวมถึงประเทศไทย และเป็นประเด็นสำคัญที่ทุกประเทศพยายามแก้ไขอย่างเร่งด่วน ประเทศไทยโดยกรมการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและสิ่งแวดล้อมได้ร่างพระราชบัญญัติการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศเป็นกฎหมายที่มุ่งจัดการปัญหาโลกร้อนอย่างเป็นระบบ ส่งเสริมการพัฒนาที่ยั่งยืนและสนับสนุนการบรรลุเป้าหมายของประเทศที่จะมุ่งสู่การปล่อยก๊าซเรือนกระจก⁸ เป็นศูนย์ (Net Zero) ภายใน พ.ศ. 2608

ปัญหาการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและภาวะโลกร้อนส่งผลกระทบอย่างรุนแรงในทุกภาคส่วนของโลก อุณหภูมิเฉลี่ยของโลกที่เพิ่มสูงขึ้นทำให้เกิดสภาพอากาศสุดขั้ว เช่น Heat Wave หรือคลื่นความร้อนที่สร้างผลกระทบต่อชีวิตและเศรษฐกิจของหลายประเทศ ประเทศไทยได้รับผลกระทบจากภาวะโลกร้อนเป็นอันดับ 9 ของโลก โดยข้อมูลจาก Global Climate Risk Index ระบุว่าประเทศไทยเผชิญกับอุณหภูมิที่สูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยในบางพื้นที่อุณหภูมิสูงถึง 45-50 องศาเซลเซียส ส่งผลกระทบต่อสุขภาพของประชาชน ทำให้เกิดโรคลมแดด (Heat Stroke) และเพิ่มอัตรา

⁷ มาตรา 43 แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2542

⁸ ก๊าซเรือนกระจก หมายถึง กลุ่มก๊าซในชั้นบรรยากาศโลกที่สามารถกักเก็บและดูดกลืนความร้อนหรือรังสีอินฟราเรดที่ส่งผ่านลงมายังผิวโลกจากดวงอาทิตย์ได้ดี ก่อนทำการปล่อยพลังงานออกมาในรูปของความร้อนทำให้โลกเกิดภาวะเรือนกระจกที่สามารถช่วยรักษาสมดุลของอุณหภูมิที่เหมาะสมต่อการดำรงอยู่ของสิ่งมีชีวิตประกอบไปด้วย คาร์บอนไดออกไซด์ มีเทน ไนตรัสออกไซด์ ก๊าซในกลุ่มฟลูออโรคาร์บอน เป็นต้น

การเสียชีวิตโดยเฉพาะในกลุ่มเปราะบาง เช่น เด็กและผู้สูงอายุ นอกจากนี้ ยังส่งผลต่อผลผลิตทางการเกษตร ลดคุณภาพและปริมาณของพืชผล รวมถึงเพิ่มความต้องการใช้พลังงานจากเครื่องปรับอากาศ ซึ่งกระทบต่อเสถียรภาพของระบบไฟฟ้า

ภัยพิบัติทางธรรมชาติที่เกี่ยวข้องกับสภาพอากาศสุดขั้วมีแนวโน้มเกิดขึ้นและรุนแรงขึ้นในหลายประเทศ ตัวอย่างเช่น ไฟป่าขนาดใหญ่ในสหรัฐอเมริกา บราซิล และออสเตรเลีย ที่ทำให้พื้นที่ป่าสูญเสียไปหลายล้านไร่ กระทบต่อระบบนิเวศและเพิ่มการปล่อยก๊าซเรือนกระจก พายุเฮอริเคนและน้ำท่วมฉับพลันที่เกิดขึ้นบ่อยขึ้นในสหรัฐฯ ฟิลิปปีนส์ และยุโรปตะวันตกซึ่งมีสาเหตุมาจากปรากฏการณ์ “Rain Bomb” หรือ ฝนตกหนักในปริมาณมหาศาลภายในเวลาสั้น ๆ ส่งผลให้เกิดน้ำท่วมฉับพลันและทำลายโครงสร้างพื้นฐาน ในประเทศไทยเองก็ได้รับผลกระทบอย่างหนัก โดยใน พ.ศ. 2567 จังหวัดเชียงใหม่ ประสบภัยน้ำท่วมครั้งใหญ่จากพายุฝนที่ตกหนักต่อเนื่อง ส่งผลให้เกิดน้ำท่วมฉับพลันสร้างความเสียหายกว่า 4,000 ล้านบาท กระทบต่อโครงสร้างพื้นฐาน ธุรกิจ และประชาชนจำนวนมาก

ในด้านเศรษฐกิจ การค้าระหว่างประเทศเริ่มมีมาตรการด้านสิ่งแวดล้อมที่เข้มงวดขึ้น

โดยเฉพาะมาตรการ CBAM (Carbon Border Adjustment Mechanism) ของสหภาพยุโรป ซึ่งเป็นกลไกปรับราคาคาร์บอนที่ขายแดน กำหนดให้สินค้าหลายประเภท เช่น เหล็ก ซีเมนต์ ปูน และอะลูมิเนียม เป็นต้น ต้องแสดงปริมาณการปล่อยก๊าซเรือนกระจกในการผลิต หากสินค้าเหล่านี้มาจากประเทศที่ไม่มีมาตรการควบคุมการปล่อยคาร์บอนที่เข้มงวดเพียงพอ ผู้นำเข้าจะต้องจ่ายภาษีคาร์บอนเพิ่มเติม ซึ่งอาจส่งผลกระทบโดยตรงต่ออุตสาหกรรมส่งออกของไทย เช่น อุตสาหกรรมเหล็กและยานยนต์ที่ต้องเร่งปรับตัวให้กระบวนการผลิตเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม เป็นต้น

เพื่อลดผลกระทบจากปัญหาสภาพภูมิอากาศ กรมการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและสิ่งแวดล้อมของประเทศไทยได้ร่างพระราชบัญญัติการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ซึ่งมุ่งเน้นการลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก และสนับสนุนกลไกตลาดคาร์บอน ระบบภาษีคาร์บอน และมาตรการปรับตัวต่อสภาพภูมิอากาศ กฎหมายนี้จะช่วยให้ภาคธุรกิจและอุตสาหกรรมสามารถปรับตัวให้สอดคล้องกับมาตรฐานสากล และลดความเสี่ยงจากมาตรการ CBAM ที่อาจเป็นอุปสรรคต่อการค้าระหว่างประเทศ

 ไทย ภัยธรรมชาติ : น้ำท่วม-ดินถล่ม 13 จังหวัด มูลค่าความเสียหาย : 3 หมื่นล้านบาท (หอการค้าไทย)	 ไต้หวัน ภัยธรรมชาติ : แผ่นดินไหว หนักที่สุดในรอบ 25 ปี มูลค่าความเสียหาย : ยังไม่มีการประเมิน
 ญี่ปุ่น ภัยธรรมชาติ : น้ำท่วม-ดินถล่ม หนักที่สุดในรอบ 50 ปี มูลค่าความเสียหาย : ยังไม่มีการประเมิน	 สหรัฐฯ ภัยธรรมชาติ : เฮอร์ริเคนเฮเลน มูลค่าความเสียหาย : 6.6 ล้านล้านบาท
 เนปาล ภัยธรรมชาติ : น้ำท่วม-ดินถล่ม หนักที่สุดในรอบ 20 ปี มูลค่าความเสียหาย : 4 พันล้านบาท	 อัฟกานิสถาน ภัยธรรมชาติ : น้ำท่วม มูลค่าความเสียหาย : 20.4 พันล้านเหรียญสหรัฐ
 เมียนมา ภัยธรรมชาติ : ใต้ฝุ่นยาจ-น้ำท่วม มูลค่าความเสียหาย : ยังไม่มีการประเมิน	 บราซิล ภัยธรรมชาติ : น้ำท่วม หนักที่สุดในรอบ 80 ปี มูลค่าความเสียหาย : 7.2 หมื่นล้านบาท
 เวียดนาม ภัยธรรมชาติ : ใต้ฝุ่นยาจ-น้ำท่วม มูลค่าความเสียหาย : 1 แสนล้านบาท	ออสเตรีย, อังกฤษ, โรมาเนีย, สโลวาเกีย, สาธารณรัฐเช็ก ภัยธรรมชาติ : พายุบอร์ิส มูลค่าความเสียหาย : 7.2 หมื่นล้านบาท

ภาพที่ 1 : ประมวลเหตุการณ์ภัยพิบัติทางธรรมชาติที่เกิดจากสภาวะโลกร้อน
ในพื้นที่ต่าง ๆ ของโลก

ที่มา : PTTnews. (2524).

บทบาทของผู้ตรวจการแผ่นดินจึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง ในกระบวนการขับเคลื่อนและติดตามการดำเนินการตามกฎหมายฉบับนี้ เพื่อสร้างกรอบการดำเนินงานที่มีประสิทธิภาพในการจัดการปัญหาที่อาจเกิดขึ้น และสนับสนุนเป้าหมายของประเทศไทยในการลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน พร้อมเสนอแนะให้เห็นถึงบทบาทสำคัญของผู้ตรวจการแผ่นดินในการส่งเสริมความโปร่งใสและความยุติธรรมในการบังคับใช้กฎหมายฉบับนี้

2. มาตรการเพื่อแก้ปัญหาโลกร้อนของนานาชาติ

ปัญหาการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศเป็นปัญหาระดับโลกและเป็นปัญหาที่สำคัญอันส่งผลต่อความเป็นอยู่ของมนุษย์ในอนาคต ที่ควรจะได้รับการแก้ไขอย่างเร่งด่วน เพื่อไม่ให้เกิดผลเสียอย่างร้ายแรงต่อสภาพภูมิอากาศที่เกิดจากการปล่อยก๊าซเรือนกระจก จึงมีการทำสนธิสัญญาระหว่างประเทศตามอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการเปลี่ยนแปลงสภาพ

ภูมิอากาศ (United Nations Framework Convention on Climate Change : UNFCCC) โดย UNFCCC เป็นสนธิสัญญาระหว่างประเทศ เพื่อจัดการปัญหาการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ มีเป้าหมายหลักในการรักษาระดับก๊าซเรือนกระจกให้อยู่ในระดับที่ปลอดภัยต่อระบบภูมิอากาศ ส่งเสริมการลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก (Mitigation) และการปรับตัว (Adaptation) พร้อมระบบรายงานที่โปร่งใส ซึ่งมีหลักการสำคัญที่เรียกว่า ความรับผิดชอบร่วม แต่แตกต่างกัน Common but Differentiated Responsibilities (CBDR)⁹ ทุกประเทศมีหน้าที่ร่วมกันในการปกป้องระบบภูมิอากาศของโลก เนื่องจากปัญหาการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศเป็นปัญหาระดับโลกที่ส่งผลกระทบต่อทุกประเทศ ซึ่งประเทศพัฒนาแล้วมีหน้าที่ลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกและสนับสนุนประเทศกำลังพัฒนาทางการเงินและเทคโนโลยีและประเทศกำลังพัฒนานั้นมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาตามขีดความสามารถของตนมีการประชุมสมัชชาประเทศภาคีอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ เพื่อทบทวนความคืบหน้าในการดำเนินการตามเป้าหมายของ UNFCCC และมีการกำหนดนโยบายใหม่ ๆ และมีการประชุมสมัชชารัฐภาคีพิธีสารเกียวโต

ระหว่างวันที่ 2-13 ธันวาคม พ.ศ. 2558 ซึ่งจัดขึ้นที่กรุงปารีส ประเทศฝรั่งเศสคือการจัดทำความตกลงระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศขึ้นมาใหม่คือ “ความตกลงปารีส (Paris Agreement)” เมื่อวันที่ 22 เมษายน พ.ศ. 2559 ได้มีพิธีลงนามความตกลงปารีสอย่างเป็นทางการที่จัดขึ้น ณ กรุงนิวยอร์กสหรัฐอเมริกา(อนันต์คงเครือพันธ์ และคณะ, 2562)

ความตกลงปารีส (Paris Agreement) เป็นความตกลงตามอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (UNFCCC) โดยทุกประเทศมีเป้าหมายร่วมกันเพื่อกำหนดมาตรการต่าง ๆ เพื่อควบคุมไม่ให้เกิดภาวะโลกร้อนมากขึ้นร่วมกัน อาทิเช่น ลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก ควบคุมการเพิ่มขึ้นของอุณหภูมิเฉลี่ยของโลกไม่ให้เกิน 1.5 องศาเซลเซียส เพื่อมิให้เกิดภัยพิบัติทางธรรมชาติอย่างรุนแรงส่งผลกระทบต่อความเป็นอยู่ของประชากรโลก รวมถึงการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ การเพิ่มความสามารถในการฟื้นตัวจากผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ โดยมุ่งเน้นที่จะให้มีข้อตกลงใหม่ นอกเหนือจากพิธีสารเกียวโต (Kyoto Protocol)¹⁰ โดยมีประเทศภาคีร่วมให้สัตยาบันทั้งสิ้นรวม 197 ประเทศ โดย

⁹ Common but Differentiated Responsibilities (CBDR) คือ หลักการหลักความรับผิดชอบร่วมกันในระดับที่แตกต่างกัน เกิดขึ้นจากการประชุมสหประชาชาติว่าด้วยสิ่งแวดล้อมและการพัฒนา คือ การรับผิดชอบร่วมกันตามความสามารถหรือศักยภาพของแต่ละประเทศ โดยให้ประเทศที่สร้างผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมต้องรับผิดชอบมากกว่า และให้ประเทศที่มีศักยภาพสูงกว่าช่วยเหลือประเทศที่ขาดแคลน

¹⁰ พิธีสารเกียวโต คือ ข้อตกลงระหว่างประเทศที่มีเป้าหมายหลักในการลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก ซึ่งเป็นสาเหตุสำคัญของการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ โดยข้อตกลงนี้ได้รับการตกลงในเมืองเกียวโต ประเทศญี่ปุ่น พ.ศ. 2540 และมีผลบังคับใช้ตั้งแต่ พ.ศ. 2548 พิธีสารเกียวโตเป็นส่วนหนึ่งของกรอบอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (UNFCCC) ซึ่งมีเป้าหมายในการลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกทั่วโลกเพื่อลดผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

รัฐภาคีต้องส่งเป้าหมายการดำเนินงานและจัดทำมาตรการต่าง ๆ ในการลดก๊าซเรือนกระจกที่กำหนดไว้เป็นสำคัญ โดยข้อตกลงปารีสนี้ “มีการตั้งคณะกรรมการเฉพาะ (Ad Hoc Working Group on the Durban Platform for Enhanced Action)”¹¹ เพื่อเจรจาร่างข้อตกลงปารีสว่าข้อตกลงปารีสจะอยู่ในรูปแบบของ “พิธีสารเครื่องมือทางกฎหมายอื่น ๆ หรือ ผลลัพธ์ที่ตกลงร่วมกันที่มีผลทางกฎหมายภายใต้อนุสัญญาว่าด้วยการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศที่ใช้ได้กับรัฐทุกรัฐ” (ธีระชัย เกื้อเกตุ, 2560) ในบทความนี้ขอกล่าวถึงมาตรการการลดโลกร้อนของสาธารณรัฐฝรั่งเศสเนื่องจากเป็นประเทศที่มีบทบาทสำคัญในการทำข้อตกลงนี้ และสาธารณรัฐฝรั่งเศสยังมีเป้าหมายในการจำกัดการเพิ่มขึ้นของอุณหภูมิโลกให้อยู่ต่ำกว่า 2 องศาเซลเซียส (Ministère français de la Transition écologique, de l'Énergie et de la Mer (2019) และเป็นประเทศที่ลงทุนในพลังงานทดแทนเพื่อทดแทนการใช้พลังงานจากฟอสซิล โดยเฉพาะพลังงานลมและพลังงานแสงอาทิตย์มีการตั้งเป้าหมายที่จะเพิ่มการใช้พลังงานทดแทนให้ได้ ร้อยละ 40 ของการผลิตไฟฟ้าภายใน พ.ศ. 2030 และใช้พลังงานนิวเคลียร์เพื่อผลิตไฟฟ้าอันไม่ก่อให้เกิดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก ทั้งยังมีกฎหมายหลายฉบับที่มุ่งเน้นในการลดภาวะร้อนที่ชัดเจน มุ่งการลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก Agence de l'Environnement et de la Maîtrise

de l'Énergie (ADEME) (2020) เช่น กฎหมายพลังงานและการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (La Loi EC-n° 2019-1147 du 8 novembre 2019-relative à l'Énergie et au Climat-permet de fixer des objectifs ambitieux pour la politique climatique et énergétique française) อันมีเป้าหมายที่จะลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกให้ได้อ้อยละ 40 ภายใน ค.ศ. 2030 และลดการใช้พลังงานฟอสซิล มีการบังคับใช้กฎหมายการลดพลาสติก (Loi n° 2020-105 du 10 février 2020 relative à la lutte contre le gaspillage et à l'économie circulaire) โดยห้ามใช้พลาสติกที่ใช้ครั้งเดียวทิ้ง (Single-use Plastics) ส่งเสริมการรีไซเคิลและการใช้วัสดุที่สามารถย่อยสลายได้และการกำหนดภาษีหรือมาตรการลงโทษสำหรับการใช้พลาสติกที่ไม่สามารถรีไซเคิลได้ รวมถึงมีมาตรการการส่งเสริมรถยนต์ไฟฟ้าที่มีเป้าหมายในการเพิ่มจำนวนรถยนต์ไฟฟ้า มีการตั้งสถานีชาร์จไฟฟ้าในหลายพื้นที่ และสนับสนุนการใช้ขนส่งสาธารณะที่สะอาด เช่น รถไฟและระบบรถบัสที่ใช้พลังงานไฟฟ้า รวมถึงให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการลดโลกร้อน โดยมีโครงการ เช่น “ประชุมสภาประชาชนเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ” (Citizen's Climate Convention) ซึ่งรวบรวมความคิดเห็นจากประชาชนเพื่อนำไปสู่การตัดสินใจด้านนโยบายที่สอดคล้องกับความต้องการของสังคมอีกด้วย

¹¹ 1 UNFCCC, Decision 1/CP.17, Establishment of an Ad Hoc Working Group on the Durban Platform for Enhanced Action.

2.1 มาตรการทางกฎหมายเพื่อแก้ปัญหาโลกร้อนของสาธารณรัฐฝรั่งเศส

สาธารณรัฐฝรั่งเศส เป็นหนึ่งในประเทศแรก ๆ ที่ให้ความสำคัญกับการคุ้มครองสิ่งแวดล้อมและการป้องกันมิให้เกิดปัญหาสิ่งแวดล้อม อันพบได้จากการแก้ไขรัฐธรรมนูญ (La Constitution de la République Française) เมื่อ ค.ศ. 2005 โดยมีการเพิ่มเติมในส่วนของการรับรองสิทธิขั้นพื้นฐานของประชาชนในด้านหลักการขั้นพื้นฐานของสิ่งแวดล้อมที่เรียกว่า “กฎบัตรว่าด้วยเรื่องสิ่งแวดล้อม” (la charte de l’environnement) ให้มีสถานะสูงกว่ากฎหมายทั่วไป การแก้ไขรัฐธรรมนูญครั้งนี้จัดให้มีการเพิ่มเติมบทบัญญัติที่อยู่ในอารัมภบทของรัฐธรรมนูญ โดยนำมาบัญญัติไว้ในภาคผนวกของรัฐธรรมนูญ กำหนดว่าการคุ้มครองสิ่งแวดล้อมเป็นหน้าที่ของรัฐในการปกป้องทรัพยากรธรรมชาติ และส่งเสริมการพัฒนาอย่างยั่งยืน อันมีสาระสำคัญในการรับรองสิทธิและภาระหน้าที่เกี่ยวกับการคุ้มครองสิ่งแวดล้อมของสาธารณรัฐ ในด้านการพัฒนาที่ยั่งยืน โดยมีสาระสำคัญหลัก ๆ ดังนี้ (Article 1-10 Charte de l’environnement, 2005)

1. ประชาชนมีสิทธิที่จะได้รับข้อมูลเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม และมีสิทธิในการเข้าถึงข้อมูลสิ่งแวดล้อมของสาธารณรัฐ และสามารถมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเกี่ยวกับนโยบายและโครงการที่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมต่อประเทศ

2. ประชาชนฝรั่งเศสทุกคนมีหน้าที่ในการปกป้องสิ่งแวดล้อมและใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างเหมาะสมโดยต้องไม่ก่อให้เกิดปัญหาสิ่งแวดล้อม

3. มีการกำหนดหลักการป้องกัน (Precautionary Principle) การยืนยันในหลักการป้องกันความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นจากกิจกรรมที่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นในประเทศ

4. กำหนดในเรื่องของการพัฒนาที่ยั่งยืนซึ่งเป็นหลักการที่มีความสำคัญยิ่งเพราะต้องมีการพัฒนาที่ยั่งยืนโดยต้องดำเนินไปในลักษณะที่คำนึงถึงการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและการป้องกันความเสี่ยงต่อสิ่งแวดล้อมเพื่อให้สามารถตอบสนองต่อความต้องการของคนในปัจจุบันโดยไม่ทำลายความสามารถหรือส่งผลกระทบต่อความต้องการของคนในอนาคตด้วย

5. รัฐต้องมีบทบาทในการวางนโยบายและมาตรการที่มีประสิทธิภาพเพื่อปกป้องสิ่งแวดล้อม เช่น การกำหนดกฎระเบียบด้านสิ่งแวดล้อมเพื่อให้อยู่ในระดับที่ไม่ก่อให้เกิดปัญหาหรือส่งผลกระทบต่อประชาชน และต้องมีการการควบคุมการปล่อยมลพิษ

6. กำหนดให้ประชาชนสามารถใช้สิทธิในการฟ้องร้องบุคคลหรือองค์กรที่ละเมิดหลักการด้านสิ่งแวดล้อมที่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม

การนำกฎบัตรฉบับนี้ผนวกไว้กับรัฐธรรมนูญ แสดงให้เห็นว่าสาธารณรัฐฝรั่งเศสมีแนวทางที่ชัดเจนในการปกป้องสิ่งแวดล้อมให้มีความสำคัญกับสิ่งแวดล้อมอันส่งผลถึงความเป็นอยู่ของประชากรเป็นอย่างมาก อีกทั้งยังมีองค์กรเฉพาะที่เรียกว่า ศูนย์เทคนิคในการศึกษาวิจัยด้านมลพิษทางอากาศ CITEPA (Centre Interprofession Technique d’Etudes de la Pollution Atmosphérique) มีหน้าที่ในการวิเคราะห์ เผยแพร่ข้อมูลมลภาวะทางอากาศและการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

ผ่านกระบวนการคำนวณ วิเคราะห์ ข้อมูล การปล่อยก๊าซที่ผ่านการวิเคราะห์และตรวจสอบ อย่างชัดเจน¹² กล่าวคือ มีหน้าที่ในการจัดทำ บัญชี ข้อมูลเกี่ยวกับก๊าซเรือนกระจก ในสาธารณรัฐฝรั่งเศสอีกด้วย

ประมวลกฎหมายว่าด้วยสิ่งแวดล้อม (Code de l'environnement) ถือว่าเป็น กฎหมายหลักที่กำหนดมุ่งเน้นในเรื่องการคุ้มครอง สิ่งแวดล้อมทั้งหมดของสาธารณรัฐฝรั่งเศส เพื่อการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน และการลดผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิ อากาศ โดยเฉพาะในเรื่อง Carbon Footprint¹³ การปล่อยก๊าซเรือนกระจกและมาตรการ ลดโลกร้อน มีมาตราที่สำคัญเกี่ยวข้อง เช่น มาตรา L229-1 ที่กำหนดว่าการเพิ่มขึ้นของ ก๊าซเรือนกระจกหรือการปล่อยก๊าซเรือนกระจก เป็นภาวะที่ก่อให้เกิดปัญหาระดับชาติ รัฐต้อง ป้องกันและหาทางป้องกันผลกระทบจาก ก๊าซเรือนกระจกและการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิ อากาศ (Code de l'environnement, 2025) (La lutte contre l'intensification de l'effet de serre et la prévention des risques liés au réchauffement climatique sont reconnues priorités nationales.)

เป้าหมายในการลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก และมาตรการที่ดำเนินการเพื่อบรรลุเป้าหมาย

กำหนด ดังนี้

มาตรา L229-5-มาตรา L229-19 (Code de l'environnement, 2025) มีการกำหนดโควตา หรือจำกัดจำนวนการปล่อยก๊าซเรือนกระจก ของภาคส่วนต่าง ๆ ตามที่กำหนดไว้ เช่น ภาคขนส่ง ทางอากาศ ภาคขนส่งทางทะเล เป็นต้น

มาตรา L229-25 (Code de l'environnement, 2025) กำหนดให้ 1. บริษัทเอกชนขนาดใหญ่ที่มี พนักงานมากกว่า 500 คน และ 2. สำหรับบริษัท เอกชนแห่งดินแดนโพ้นทะเลของสาธารณรัฐฝรั่งเศส ที่มีพนักงาน 250 คนตลอดจน 3. องค์กรของรัฐ ได้แก่ องค์กรส่วนภูมิภาค เทศบาลหรือชุมชน เทศบาลที่มีประชากรมากกว่า 50,000 คน รวมถึง นิติบุคคลของรัฐอื่น ๆ ที่มีพนักงานมากกว่า 250 คน โดยองค์กรตามข้อ 1. ถึง 3. ต้องแนบ แผนการเปลี่ยนแปลงเพื่อการลดการปล่อย ก๊าซเรือนกระจก ซึ่งจะต้องระบุเป้าหมาย วิธีการ และการดำเนินการที่วางแผนไว้ และรวมถึง รายงานการดำเนินการที่ได้ดำเนินการในรายงาน ครั้งก่อนด้วยซึ่งองค์กรตาม 1. และ 2. ต้องรายงาน การปล่อยก๊าซเรือนกระจกทุก ๆ 4 ปี และ องค์กร 3. ต้องรายงานทุก ๆ 3 ปี

ดังนั้น องค์กรที่กำหนดไว้ต้องรายงาน ข้อมูลเกี่ยวกับ Carbon Footprint หรือการ ปล่อยก๊าซเรือนกระจก (GHG Emissions) โดยมี วัตถุประสงค์สำคัญเพื่อให้เกิดความโปร่งใส

¹² Le Citepa contribue à lutter contre la pollution atmosphérique et le changement climatique, par le calcul, l'interprétation et la communication de données d'émissions fiables à l'attention de décideurs et de spécialistes, en France et à l'étranger

¹³ คาร์บอน ฟุตพริ้นท์ หมายถึง ปริมาณรวมของก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ และก๊าซเรือนกระจกอื่น ๆ เช่น ก๊าซมีเทน ในตรัสออกไซด์ สารทำความเย็น เป็นต้น ที่ปล่อยออกมาจากผลิตภัณฑ์หรือบริการ (ตามข้อกำหนด ISO 14040) ตลอดวัฏจักรชีวิต ซึ่งแหล่งกำเนิดของก๊าซดังกล่าวมาจากกิจกรรมต่าง ๆ เช่น การใช้ไฟฟ้า การใช้เชื้อเพลิงฟอสซิล กระบวนการในภาคอุตสาหกรรม หรือกิจกรรม เป็นต้น

ในการจัดการสิ่งแวดล้อมและช่วยลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกของแต่ละองค์กร ทั้งนี้ องค์กรตามที่กำหนดต้องคำนวณการปล่อย GHG ในขอบเขตที่กำหนดไว้ด้วย

มาตรา L229-26 กำหนดแผนการเปลี่ยนแปลงทางด้านภูมิอากาศและพลังงานในส่วนเขตของท้องถิ่นที่มีประชากรตั้งแต่ 20,000 คนขึ้นไป ต้องจัดทำแผนภูมิการเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศ-อากาศ-พลังงาน (plan climat-air-énergie territorial) และต้องจัดทำแผนลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก โดยระยะเวลาที่จำกัดให้ทำแผนนั้นแตกต่างกันไปขึ้นอยู่กับขนาดของท้องถิ่น รวมถึงการตั้งเป้าหมายในระยะสั้นและระยะยาว โดยมีแนวทางในการบรรลุเป้าหมาย Net Zero และสนับสนุนการปรับตัวขององค์กรต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ โดยเชื่อมโยงกับ Sustainable Development Goals (SDGs) ซึ่งมาตรา L229-25 ถึง L229-26 จะเน้นเรื่องการรายงานและการจัดการ Carbon Footprint ขององค์กร ซึ่งส่งผลโดยตรงต่อการลดผลกระทบของโลกร้อน

มาตรา L 229-27-มาตรา L229-31 กำหนดให้มีการกักเก็บคาร์บอนไดออกไซด์ใต้ดินหรือใต้พื้นธรณีใต้ เช่น มาตรา L229-27 กำหนดให้มีการสำรวจและค้นหาชั้นหินใต้ดินที่เหมาะสมสำหรับการเก็บกักคาร์บอนไดออกไซด์ทางธรณีวิทยา สำหรับการใช้งานในอุตสาหกรรมได้ในเขตแดนของประเทศ แผ่นดินทวีป (Plateau Continental) และในเขตเศรษฐกิจจำเพาะ (Zone économique exclusive) ภายใต้เขตอำนาจของฝรั่งเศส โดยไม่กระทบต่อทบบัญญัติพิเศษที่ใช้บังคับในพื้นที่ดินแดนโพ้นทะเล

มาตรา L229-28 คาร์บอนไดออกไซด์จะต้องประกอบด้วยคาร์บอนไดออกไซด์เป็นหลัก ต้องไม่ประกอบด้วยขยะหรือวัสดุอื่นใดที่เพิ่มเข้าไป ชั้นหินใต้ดินที่สามารถใช้ในการกักเก็บคาร์บอนไดออกไซด์ทางธรณีวิทยาจะต้องมีคุณสมบัติที่จำเป็นสำหรับการเก็บคาร์บอนไดออกไซด์อย่างปลอดภัยและถาวรเพื่อลดภาวะโลกร้อนโดยเฉพาะ

นอกจากนี้ ยังมีกฎหมายหลายฉบับที่มุ่งเน้นถึงการคุ้มครองและรักษาสิ่งแวดล้อมของสาธารณรัฐ เช่น กฎว่าด้วยเรื่องระบบการสำรวจข้อมูลการปล่อยก๊าซและบัญชีข้อมูลในบรรยากาศแห่งชาติ (Arrêté du 24 août 2011 relatif au système national d'inventaires d'émissions et de bilans dans l'atmosphère) กฎหมายว่าด้วยการเปลี่ยนผ่านพลังงานเพื่อการเติบโตสีเขียว (Loi n° 2015-992 du 17 août 2015 relative à la transition énergétique pour la croissance verte) ซึ่งกฎหมายฉบับนี้มีจุดมุ่งหมายในการเปลี่ยนแปลงระบบพลังงานของฝรั่งเศสให้เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมมากขึ้น มีการมุ่งเน้นการใช้พลังงานทดแทน และส่งเสริมการใช้พลังงานอย่างมีประสิทธิภาพ มีจุดมุ่งหมายในการลดก๊าซเรือนกระจก เช่น การตั้งเป้าหมายที่ชัดเจนสำหรับการลดการใช้พลังงานที่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม โดยตั้งเป้าหมายลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกลง ร้อยละ 40 ภายใน ค.ศ. 2030 โดยเทียบกับระดับใน ค.ศ. 1990 และลดการพึ่งพาพลังงานนิวเคลียร์จากร้อยละ 75 เหลือ ร้อยละ 50 ภายใน ค.ศ. 2025 ส่งเสริมการใช้พลังงานหมุนเวียน เช่น พลังงานแสงอาทิตย์และลม โดยตั้งเป้าหมายในการเพิ่มสัดส่วนพลังงานทดแทนในการผลิตไฟฟ้า

ร้อยละ 32 ของการใช้พลังงานทั้งหมดภายใน ค.ศ. 2030 กำหนดนโยบาย Carbon Pricing หรือภาษีคาร์บอนมาใช้เพื่อสร้างแรงจูงใจในการลดการปล่อยก๊าซ และการเก็บภาษีคาร์บอนในสินค้าหรือกิจกรรมที่ปล่อยก๊าซเรือนกระจก เน้นการกระตุ้นให้ภาคธุรกิจและอุตสาหกรรมลงทุนในเทคโนโลยีสีเขียว และส่งเสริมการใช้พลังงานที่ยั่งยืนในระดับท้องถิ่น มีรัฐบัญญัติว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพ (Loi n° 2016-1087 du 8 août 2016 pour la reconquête de la biodiversité, de la nature et des paysages) ซึ่งมุ่งเน้นการคุ้มครองความหลากหลายทางชีวภาพ โดยการสร้างพื้นที่อนุรักษ์และการจัดการทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืนให้เป็นแหล่งพื้นที่เฉพาะ ตลอดจนมีกฎหมายการจัดการกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและการฟื้นฟู (Loi n° 2021-1104 du 22 août 2021 portant lutte contre le dérèglement climatique et renforcement de la résilience face à ses effets) ซึ่งเป็นกฎหมายเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ โดยมีเป้าหมายในการลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก และการสร้างความยืดหยุ่นต่อผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศ ลดการใช้พลังงานโดยไม่จำเป็น สนับสนุนพลังงานหมุนเวียน เช่น พลังงานแสงอาทิตย์ พลังงานลม และการใช้เทคโนโลยีที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม เป็นต้น

2.2 มาตรการทางกฎหมายในการลดโลกร้อนในระบบกฎหมายไทย

การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นทั่วโลก โดยเฉพาะอย่างยิ่งหลังจาก

ที่มีการพบเห็นการเพิ่มขึ้นของอุณหภูมิของโลก ซึ่งเป็นผลจากการปล่อยก๊าซเรือนกระจก เช่น คาร์บอนไดออกไซด์ (CO₂) เมเทน (CH₄) และก๊าซอื่น ๆ ที่เกิดจากการใช้พลังงานฟอสซิล การทำลายป่าไม้และกิจกรรมทางการเกษตรที่ไม่ยั่งยืน

ผลกระทบภาวะโลกร้อนที่เกิดขึ้นในปัจจุบันนั้น ส่งผลถึงนานาประเทศ สำหรับประเทศไทย ภาวะนี้ก่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลงทางสภาพแวดล้อมมากมาย เช่น ภาวะน้ำท่วม คลื่นรังสีความร้อนสูง ภาวะอากาศสุดขีด พายุรุนแรง ความสูญเสียที่เกิดขึ้นล้วนแต่เกิดจากการที่มีปริมาณก๊าซเรือนกระจกในชั้นบรรยากาศเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ประเทศไทยได้ลงนามเป็นภาคีรัฐสมาชิก การลงนามในข้อตกลงปารีส (Paris Agreement) ถือเป็นก้าวสำคัญในการร่วมมือระหว่างประเทศต่าง ๆ ทั่วโลกในการต่อสู้กับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ซึ่งถือเป็นปัญหาที่มีผลกระทบต่อทุกชีวิตบนโลก ข้อตกลงนี้ถือเป็นข้อตกลงที่มุ่งเน้นการจำกัดอุณหภูมิของโลกไม่ให้สูงขึ้นเกิน 1.5 องศาเซลเซียส จากระดับอุณหภูมิในช่วงก่อนยุคอุตสาหกรรม โดยประเทศที่เข้าร่วมจะต้องร่วมมือกันลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก และส่งเสริมการพัฒนาอย่างยั่งยืน

ประเทศไทยได้ลงนามในข้อตกลงนี้เมื่อ ค.ศ. 2016 และได้ให้คำมั่นในการลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกสุทธิให้เป็นศูนย์ภายใน ค.ศ. 2065 โดยมุ่งมั่นที่จะใช้กลยุทธ์หลายด้าน รวมถึงการพัฒนาเทคโนโลยีสะอาด การส่งเสริมพลังงานหมุนเวียน และการปรับตัวต่อผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

การเข้าร่วมในข้อตกลงปารีสนั้นไม่เพียงแต่แสดงถึงความรับผิดชอบของประเทศไทยในฐานะสมาชิกของประชาคมโลก แต่ยังเป็นการแสดงเจตจำนงในการร่วมมือกับประเทศต่าง ๆ เพื่อรักษาสิ่งแวดล้อมและสร้างอนาคตที่ยั่งยืนสำหรับคนรุ่นต่อไป การลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกและการส่งเสริมการพัฒนาที่ยั่งยืนจึงเป็นการสร้างเสถียรภาพทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับโลก และเป็นการเสริมสร้างความมั่นคงในด้านเศรษฐกิจและสังคมของประเทศไทยในอนาคต การลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกเป็นหนึ่งในขั้นตอนสำคัญเพื่อบรรลุเป้าหมายนี้ ดังนั้น การมีกฎหมายที่ชัดเจนในการลดก๊าซเรือนกระจกจะช่วยให้ประเทศไทยสามารถจัดทำแผนการลดการปล่อยก๊าซ (Nationally Determined Contributions หรือ NDCs) และปฏิบัติตามภาระผูกพันในข้อตกลงปารีสได้อย่างชัดเจน และเพื่อรักษาความมั่นคงและความเป็นอยู่ที่ดีของประชาชนในระยะยาวอีกด้วย

2.3 สาระสำคัญของร่างพระราชบัญญัติการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ พ.ศ.

ร่างพระราชบัญญัติการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ พ.ศ.ซึ่งร่างโดยกรมการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและสิ่งแวดล้อม มีทั้งหมด 14 หมวด รวม 169 มาตรา และบทเฉพาะกาล โดยแบ่งสาระสำคัญและมีกรอบแนวคิดที่สำคัญ ดังนี้

หมวด 1 : บททั่วไป (มาตรา 1 – 6)

กำหนดถึงวัตถุประสงค์ของพระราชบัญญัติฉบับนี้โดยมุ่งเน้นในการจัดการปัญหาการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศของประเทศไทย มีจุดประสงค์มุ่งสู่ความเป็นกลางทางคาร์บอน

(Carbon Neutrality) และปล่อยก๊าซเรือนกระจกสุทธิเป็นศูนย์ (Net Zero) ในการมุ่งสู่สังคมและเศรษฐกิจแบบคาร์บอนต่ำ และมีการกำหนดคำนิยามศัพท์ที่สำคัญ ทั้งนี้ โดยกำหนดให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเป็นผู้รักษาการของพระราชบัญญัติฉบับนี้

หมวด 2 : เป้าหมายของประเทศไทยด้านการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (มาตรา 7 – 12)

กำหนดรับรองสิทธิของประชาชนในการมีสิทธิได้รับแจ้งข้อมูลและการสนับสนุนจากรัฐในการเตรียมพร้อมเพื่อรับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ พร้อมทั้งสามารถเข้าถึงข้อมูลของหน่วยงานของรัฐที่ต้องดำเนินการตามพระราชบัญญัติฉบับนี้

มีการกำหนดเป้าหมายจัดทำเป็นแผนแม่บทระดับชาติทั้งระยะสั้น กลาง และยาว โดยลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกภายในระยะเวลาและตามเป้าหมายที่กำหนด ดำเนินการให้ประเทศไทยมีความเป็นกลางทางคาร์บอนภายในระยะเวลาที่กำหนดและดำเนินการปล่อยก๊าซเป็นศูนย์ภายในระยะเวลาที่กำหนดและให้ประเทศไทยมีการปรับตัวเพื่อภูมิคุ้มกันต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ โดยหน่วยงานรัฐทุกภาคส่วนต้องบูรณาการเป้าหมายด้านการลดก๊าซเรือนกระจกเข้ากับแผนงานของหน่วยงาน

หมวด 3 : คณะกรรมการนโยบายด้านการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศแห่งชาติ (มาตรา 13 – 21)

มีการแต่งตั้งคณะกรรมการนโยบายด้านการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศแห่งชาติ

โดยมีนายกรัฐมนตรีเป็นประธานโดยตำแหน่ง ประกอบด้วยผู้ทรงคุณวุฒิจากทั้งภาครัฐและเอกชนมีการกำหนดอำนาจหน้าที่ให้ความเห็นชอบ กฎกระทรวง ระเบียบหลักเกณฑ์ที่พระราชบัญญัติฉบับนี้กำหนด และกำหนดการเสนอแนะนโยบาย การป้องกันและแก้ไขปัญหาโลกร้อน ในมาตรการต่าง ๆ โดยเสนอแนะนโยบาย และมาตรการการลดก๊าซเรือนกระจกต่อ คณะรัฐมนตรี รวมถึงการเสนอการจัดให้มี กฎหมาย กฎ ระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการลด ก๊าซเรือนกระจก กำกับดูแลแผนแม่บทและ การดำเนินการด้านการเปลี่ยนแปลงสภาพ ภูมิอากาศ เป็นต้น รวมทั้งการดำเนินการและ ทำข้อตกลงร่วมกับนานาประเทศในการจัดการ การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศเพื่อผลประโยชน์ ของประเทศเป็นหลัก

หมวด 4 : กองทุนการเปลี่ยนแปลง สภาพภูมิอากาศ (มาตรา 22 – 34)

กำหนดให้มีการจัดตั้งกองทุนการเปลี่ยนแปลง สภาพภูมิอากาศเพื่อเป็นแหล่งเงินทุนในการพัฒนา เพื่อให้สัมฤทธิ์ผลตามเป้าหมายของพระราชบัญญัติ ฉบับนี้ โดยกำหนดให้มีฐานะเป็นนิติบุคคล ภายใต้การกำกับดูแลของกระทรวงทรัพยากร ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยแหล่งเงินทุนมาจาก งบประมาณจากรัฐรายได้จากระบบการซื้อขาย สิทธิการปล่อยก๊าซเรือนกระจก และแหล่งอื่น ๆ โดยวัตถุประสงค์ของเงินกองทุนเพื่อการใช้จ่าย เช่น สนับสนุนโครงการลดก๊าซเรือนกระจก การปรับตัว และการสร้างสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อ การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ เป็นต้น มีการ จัดตั้งคณะกรรมการกองทุนภูมิอากาศกำหนด คุณสมบัติกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อกำหนด

นโยบายหลักเกณฑ์สำคัญของการใช้จ่ายเงิน กองทุนเพื่อนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ ประเทศ

หมวด 5 : แผนแม่บทรองรับการ เปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (มาตรา 35-39)

มีการจัดทำแผนแม่บทการเปลี่ยนแปลง สภาพภูมิอากาศเป็นกรอบระดับชาติ กำหนดให้ ทบทวนทุก 5 ปี หน่วยงานของรัฐต้องปฏิบัติ ตามแผนนี้ มีการติดตามและประเมินผลต่อเนื่อง

หมวด 6 : ข้อมูลก๊าซเรือนกระจก (มาตรา 40 – 66)

กำหนดให้หน่วยงานของรัฐจัดทำระบบ บัญชีก๊าซเรือนกระจกของประเทศอย่างเป็น ระบบและครบถ้วนตามหลักวิชาการ รายงาน ข้อมูลปริมาณการปล่อยก๊าซและเปิดเผยต่อ สาธารณชน โดยองค์กรเอกชนมีหน้าที่ต้อง รายงานข้อมูลปริมาณการปล่อยก๊าซเรือนกระจก รายงานต้องผ่านการตรวจสอบและรับรอง โดยหน่วยงานที่ได้รับการรับรอง

กล่าวโดยสรุป คือ หน่วยงานของรัฐและ เอกชนที่เกี่ยวข้องต้องรายงานข้อมูลการปล่อย การกักเก็บและการลดก๊าซเรือนกระจก

หมวด 7 : การลดก๊าซเรือนกระจก (มาตรา 67 – 72)

กำหนดให้มีการจัดทำ “แผนปฏิบัติการ ลดก๊าซเรือนกระจก” ระดับประเทศ เป็นหน้าที่ของ หน่วยงานของรัฐระดับ กรม จัดให้มีฐานข้อมูล ก๊าซเรือนกระจกของประเทศ กำหนดหน้าที่ให้ เอกชนรายงานข้อมูลก๊าซเรือนกระจก โดยระบุ วิธีรายงานและระยะเวลาการรายงานให้ชัดเจน ทั้งนี้ กรม ต้องมีการติดตามความคืบหน้า ประสานให้หน่วยงานของรัฐดำเนินการแก้ไข

นโยบายต่าง ๆ เพื่อให้สอดคล้องเป็นไปตามแผนดังกล่าว เน้นการบูรณาการระหว่างหน่วยงานและความร่วมมือจากทุกภาคส่วน หากพบปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการลดก๊าซเรือนกระจกสามารถรายงานต่อคณะรัฐมนตรีเพื่อสั่งการ

หมวด 8 : ระบบซื้อขายสิทธิในการปล่อยก๊าซเรือนกระจก (มาตรา 73 – 98)

กำหนดให้กำหนดระบบการซื้อขายสิทธิในการปล่อยก๊าซเรือนกระจกถือเป็นทรัพย์สินที่สามารถซื้อขายได้ เป็นลักษณะภาคบังคับ มีการกำหนดเพดานการปล่อยก๊าซเรือนกระจก มีการกำหนดแผนจัดสรรสิทธิ และมีมาตรการการตรวจสอบและบทลงโทษในการปล่อยก๊าซเรือนกระจกเกินสิทธิโดยกรมเป็นผู้ดำเนินการ ทั้งนี้ตามหลักการ Polluter Pays Principle¹⁴ (ศุภวิชญ์ พ่วงสุวรรณ, 2562) หลักผู้ก่อมลพิษเป็นผู้จ่ายหรือเรียกโดยย่อว่า PPP “หลักการ PPP ดังกล่าว ทุกประเทศรวมทั้งประเทศไทย ต่างก็เห็นพ้องด้วย โดยประเทศไทยได้นำหลักการมาเขียนไว้ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 7 (พ.ศ. 2535-2539) ซึ่งแผนพัฒนา ฉบับดังกล่าวได้ระบุว่า จะพัฒนาคุณภาพสิ่งแวดล้อมควบคู่ไปกับการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม โดยเน้นปรับปรุงกลไกการพัฒนาและบริหารจัดการมลพิษทางน้ำ ทางอากาศ กากของเสีย และสารอันตรายให้มีประสิทธิภาพ ตามหลักการผู้ก่อปัญหามลพิษจะต้องเป็นผู้รับภาระในการบำบัดและกำจัด

มลพิษ” (ประพจน์ คล้ายสุบรรณ, 2550).

มีการกำกับดูแลระบบการซื้อขายสิทธิในการปล่อยก๊าซเรือนกระจก โดยกรมจัดทำแผนจัดสรร รายงานสรุปผลการจัดสรร มีระบบทะเบียนบัญชีเพื่อการจัดการข้อมูลของระบบการซื้อขายสิทธิในการปล่อยก๊าซเรือนกระจก โดยความเห็นชอบของคณะกรรมการ เป็นต้น มีการกำหนดระบบอุทธรณ์ต่ออธิบดีในเรื่องการจัดสรรสิทธิเพิ่มเติม เปลี่ยนแปลงสิทธิในการปล่อยก๊าซเรือนกระจก

กำหนดบทลงโทษการฝ่าฝืนกฎการซื้อขายสิทธิมีค่าปรับสูงสุด 5 ล้านบาท หรือ 3 เท่าของมูลค่าผลประโยชน์ที่ได้รับ

หมวด 9 : ระบบภาษีคาร์บอน (มาตรา 99 – 112)

เพื่อเป็นการควบคุมการปล่อยก๊าซเรือนกระจก มีการกำหนดภาษีจากสินค้าที่มีการปล่อยก๊าซเรือนกระจกสูงและการเก็บภาษีมุ่งสนับสนุนการลดก๊าซเรือนกระจกในประเทศ กำหนดให้ภาษีคาร์บอนเป็นภาคบังคับในการควบคุมการปล่อยก๊าซคาร์บอนโดยการปล่อยก๊าซคาร์บอนเป็นเงินภาษี รวมทั้งเรียกเก็บจากผู้ประกอบการและการนำเข้าสินค้าที่ปล่อยก๊าซเรือนกระจก

หมวด 10 : คาร์บอนเครดิต (มาตรา 113 – 124)

คาร์บอนเครดิตเป็นภาคสมัครใจ กำหนดให้คาร์บอนเครดิตที่ใช้ในประเทศต้องได้รับการรับรองจากองค์การบริหารจัดการก๊าซ

¹⁴ หลักการผู้ก่อมลพิษเป็นผู้จ่าย มาจากแนวคิดเรื่องผู้ก่อมลพิษเป็นผู้จ่ายโดยองค์การเพื่อความร่วมมือทางเศรษฐกิจและการพัฒนา ได้วางหลักการทางด้านสิ่งแวดล้อมสำหรับเศรษฐกิจระหว่างประเทศไว้ โดยชื่อหลักการว่า PECD Guiding Principle Concerning the International economic aspects of environmental politics 1972 ได้วางเกณฑ์เบื้องต้นว่า ผู้ก่อมลพิษควรเป็นผู้แบกรับค่าใช้จ่ายในการดำเนินการป้องกันและควบคุมมลพิษ

เรือนกระจก (องค์การมหาชน) โดยผู้ประกอบการธุรกิจคาร์บอนเครดิตต้องทำการขึ้นทะเบียน มีการจัดเก็บค่าธรรมเนียมการใช้คาร์บอนเครดิตระหว่างประเทศ เป็นต้น

หมวด 11 : การปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (มาตรา 125 – 141)

กำหนดให้ทำแผนปรับตัวระดับชาติและพื้นที่ที่ต้องคำนึงถึงความเสี่ยงจากผลกระทบที่รุนแรงในแต่ละพื้นที่ กล่าวคือ มีการกำหนดชัดเจนหรือข้อมูลความเสี่ยงภัยเชิงพื้นที่ที่ครอบคลุมพื้นที่ทั่วประเทศไทย ทุกภัยพิบัติที่มาจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ กรมมีหน้าที่ในการจัดทำรายงานผลการดำเนินการตามแผนปฏิบัติการและเผยแพร่ ทุก 2 ปี และประชาชนสามารถเข้าถึงข้อมูลด้านภูมิอากาศและแนวทางปรับตัวได้จากภาครัฐ กำหนดให้กรมมีหน้าที่แจ้งผลประเมินความเสี่ยงไปสู่ทุกภาค เช่น หน่วยงานของรัฐรวมทั้งเอกชนเพื่อประเมินความเสี่ยงและการได้รับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

หมวด 12 : มาตรการส่งเสริมการดำเนินงานด้านการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (มาตรา 142 – 143)

มีมาตรการสนับสนุนทางการเงินแก่โครงการด้านการลดก๊าซเรือนกระจกและการปรับตัว จัดทำข้อมูลภูมิอากาศที่เข้าถึงได้โดยง่ายเพื่อให้ประชาชนได้วางแผนและปรับตัว

หมวด 13 : มาตรฐานการจัดกลุ่มกิจกรรมทางเศรษฐกิจ (มาตรา 144 – 147)

มีการจัดกลุ่มกิจกรรมทางเศรษฐกิจ กำหนดมาตรฐานกลางสำหรับกิจกรรมเศรษฐกิจที่เกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงสภาพ

ภูมิอากาศ มีกระบวนการจัดทำเป็นระยะ ๆ ตามความเหมาะสม ให้ประชาชนสามารถเข้ามามีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นเพื่อให้ได้มาตรฐานที่เหมาะสมกับประเทศ

หมวด 14 : บทกำหนดโทษ (มาตรา 148 – 165)

กำหนดบทลงโทษเป็นโทษปรับเป็นพินัย นำค่าปรับมาสร้างระบบนิเวศต่อไป เช่น การรายงานข้อมูลเท็จ ค่าปรับสูงสุด 5 ล้านบาท หรือ 3 เท่าของมูลค่าผลประโยชน์ที่ได้รับ หรือ การประกอบธุรกิจคาร์บอนเครดิตโดยไม่ได้รับอนุญาต มีค่าปรับตั้งแต่ 10,000-100,000 บาท และปรับรายวันสูงสุด 1,000 บาท เป็นต้น

บทเฉพาะกาล (มาตรา 166 – 169)

ระเบียบที่ใช้อยู่ในปัจจุบันยังคงมีผลบังคับใช้จนกว่าจะมีการออกกฎหมายหรือระเบียบใหม่ตามพระราชบัญญัติฉบับนี้

เมื่อพิจารณาจากเนื้อหาสาระสำคัญของพระราชบัญญัติการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศของกฎหมายไทยและประมวลกฎหมายสิ่งแวดล้อมแห่งสาธารณรัฐฝรั่งเศสนั้น พบว่ามีเป้าหมายมุ่งเน้นในการลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก ซึ่งเป็นการปฏิบัติตามข้อตกลงของประเทศสมาชิกในข้อตกลงปารีส (Paris Agreement) ที่ได้กำหนดเป้าหมายในการลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกทั่วโลกเพื่อชะลอการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศเช่นเดียวกัน โดยประมวลกฎหมายสิ่งแวดล้อม (Code de l'environnement) ของสาธารณรัฐฝรั่งเศสมีการกำหนดกรอบและนโยบายเพื่อบรรลุเป้าหมายในการลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกตามข้อกำหนดของสหภาพยุโรป (EU) สำหรับพระราชบัญญัติ

การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศของไทย ก็มุ่งเน้นการลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก ตามข้อกำหนดของไทยและข้อตกลงระหว่างประเทศ กฎหมายทั้งสองประเทศมีการกำหนด กระบวนการและกำหนดมาตรการที่เกี่ยวข้อง กับการควบคุมการปล่อยก๊าซเรือนกระจก ในภาคอุตสาหกรรม การขนส่ง และกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการปล่อยมลพิษในสิ่งแวดล้อม อีกทั้งยัง ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของภาคเอกชนในการ ลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก โดยสนับสนุนให้ ภาคธุรกิจหรือองค์กรต่าง ๆ มีส่วนร่วมในการ ลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกตามมาตรฐาน หรือมาตรการที่กำหนดขึ้นเดียวกัน

ในเรื่องของระบบ Carbon Pricing หรือ การกำหนดราคาคาร์บอนของสาธารณรัฐฝรั่งเศส ฝรั่งเศสมีระบบ Carbon Pricing ที่กำหนดไว้ อย่างชัดเจน โดยกฎหมายที่เชื่อมโยงภาคธุรกิจ กับการลดการปล่อยคาร์บอน

ส่วนของประเทศไทยก็มีการส่งเสริม การซื้อขายคาร์บอนเครดิต (Carbon Credit) แต่ยังไม่มีความหมายกำหนดอย่างชัดเจน

ในส่วนที่แตกต่างพบว่า กลุ่มองค์กรที่ต้อง ควบคุมและรายงาน Carbon Footprint นั้น สาธารณรัฐฝรั่งเศสเน้นองค์กรขนาดใหญ่ที่มี พนักงานเกิน 500 คน ในขณะที่กฎหมายไทย จะกำหนดกิจการและภาคอุตสาหกรรมที่มี การปล่อยก๊าซเรือนกระจกในปริมาณมาก เช่น พลังงานปิโตรเคมี ซีเมนต์ โลหะ พลาสติก เป็นต้น การรายงานการปล่อยก๊าซเรือนกระจก กฎหมายสาธารณรัฐฝรั่งเศสกำหนดรายงาน ทุก 4 ปี ในขณะที่ประเทศไทยอาจกำหนดเป็น รายปีหรือตามรอบการประเมินของรัฐ เป้าหมาย

ของสาธารณรัฐฝรั่งเศสอยู่ที่ ค.ศ. 2050 ของ ประเทศไทยอยู่ที่ ค.ศ. 2065

3. ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องโดยตรงหรือ ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกับพระราชบัญญัติ การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

พระราชบัญญัติการเปลี่ยนแปลงสภาพ ภูมิอากาศ พ.ศ. อาจมีผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง หรือมีส่วนได้ส่วนเสียจากหลากหลายภาคส่วน เนื่องจากผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงสภาพ ภูมิอากาศเกี่ยวพันทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และการพัฒนาอย่างยั่งยืน โดยสามารถแบ่งผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้ดังนี้

3.1 หน่วยงานของรัฐ หน่วยงานราชการ ส่วนกลาง ได้แก่ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อม เป็นหน่วยงานราชการหลัก ในการขับเคลื่อนนโยบายและการกำกับดูแล ตามพระราชบัญญัติฉบับนี้

3.2 คณะกรรมการต่าง ๆ ที่จัดตั้งขึ้นตาม พระราชบัญญัติฉบับนี้ ได้แก่

- คณะกรรมการนโยบายการเปลี่ยนแปลง สภาพภูมิอากาศแห่งชาติ
- คณะกรรมการกองทุนการเปลี่ยนแปลง สภาพภูมิอากาศ

- คณะกรรมการพิจารณาค่าปรับเป็นพินัย

3.3 หน่วยงานราชการส่วนท้องถิ่น หรือ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีบทบาทและมีหน้าที่ ในการดำเนินงานด้านการลดก๊าซเรือนกระจก และการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ในท้องถิ่นของตน

- กระทรวงการคลังมีอำนาจหน้าที่รับผิดชอบ

ในการดูแลบริหารจัดการระบบภาษีคาร์บอน และการส่งเสริมการลงทุนในระบบเศรษฐกิจคาร์บอนต่ำ

3.4 หน่วยงานเอกชนอันได้แก่ผู้ประกอบการ ธุรกิจในกลุ่มต่าง ๆ กลุ่มอุตสาหกรรม พลังงาน การขนส่ง เกษตรกรรม และการจัดการของเสีย ที่ต้องปฏิบัติตามข้อกำหนดในการรายงานและ ลดก๊าซเรือนกระจกตามที่กฎหมายได้กำหนดไว้ เช่น มาตรา 27 กำหนดให้หน่วยงานและบุคคล ที่ต้องรายงานข้อมูลก๊าซเรือนกระจก อันได้แก่

- ผู้ประกอบกิจการโรงงานตามกฎหมายว่าด้วยโรงงาน
- ผู้ประกอบกิจการพลังงานตามกฎหมายว่าด้วยการประกอบกิจการพลังงาน

3.5 เจ้าของโรงงานควบคุมและอาคาร ควบคุมตามกฎหมายว่าด้วยการอนุรักษ์พลังงาน

3.6 บุคคลอื่นที่คณะกรรมการกำหนด ในกฎกระทรวง

โดยมีการคาดการณ์เพิ่มเติมว่าเกณฑ์ การกำหนดในการบังคับรายงานปริมาณการ ปล่อยก๊าซเรือนกระจกอาจกำหนดเพิ่มโดย กฎกระทรวง เช่น

3.6.1 การพิจารณาถึงขนาดขององค์กร เช่น องค์กรที่มีพนักงานหรือรายได้เกินกว่า ระดับที่กำหนด

3.6.2 จำนวนปริมาณการปล่อย ก๊าซเรือนกระจกที่เกินเกณฑ์ขั้นต่ำที่กำหนดไว้ เช่น ปล่อยก๊าซเรือนกระจกเกินกว่า 25,000 ตัน CO₂e ต่อปี (คล้ายแนวทางในมาตรฐานสากล)

3.6.3 ประเภทของกิจกรรม เช่น โรงงานอุตสาหกรรม ผู้ผลิตพลังงาน หรือ อุตสาหกรรมภาคการขนส่ง เป็นต้น

3.6.4 ผู้ดำเนินธุรกิจคาร์บอนเครดิต ได้แก่ ศูนย์ซื้อขายคาร์บอนเครดิตและผู้ให้บริการ ด้านการจัดการคาร์บอน

3.6.5 ผู้พัฒนาโครงการลดก๊าซ เรือนกระจก ได้แก่ ผู้ประกอบการที่ทำโครงการ ด้านพลังงานหมุนเวียน หรือ โครงการปรับปรุง ประสิทธิภาพพลังงาน

3.6.6 ผู้ดำเนินการภาคการเงิน ได้แก่ สถาบันการเงินที่สนับสนุนการลงทุนในโครงการ คาร์บอนต่ำ

3.7 ประชาชน ชุมชน และบุคคลทั่วไป ที่ได้รับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพ ภูมิอากาศ เช่น การเปลี่ยนแปลงของสภาพอากาศ ภัยพิบัติทางธรรมชาติ และประสบปัญหาสุขภาพ จากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ รวมถึง กลุ่มชุมชนที่อาศัยในท้องถิ่นต่าง ๆ ที่ต้องปรับตัว เพื่อรับมือกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ และมีส่วนร่วมในโครงการที่ได้รับการสนับสนุน จากกองทุนการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ รวมถึงกลุ่มเกษตรกรหรือผู้ประกอบการอาชีพ เกษตรกรที่ได้รับผลกระทบโดยตรงจากความ แปรปรวนของภูมิอากาศ และจำเป็นต้อง ปรับปรุงวิธีการทำการเกษตรให้ยั่งยืน

3.8 องค์กรระหว่างประเทศและพันธมิตร

- องค์การสหประชาชาติ United Nations (UN) ที่เกี่ยวข้องกับพันธกรณีระหว่างประเทศ เช่น Paris Agreement ข้อตกลงปารีส และ พันธมิตรระหว่างประเทศที่ให้การสนับสนุน ทางการเงินหรือเทคโนโลยี เช่น Green Climate Fund (GCF)

- องค์กรไม่แสวงหาผลกำไรและ ภาคประชาสังคม องค์กรด้านสิ่งแวดล้อม

เช่น องค์กรที่ทำงานส่งเสริมการลดก๊าซเรือนกระจก และการปรับตัวต่อสภาพภูมิอากาศ และสถาบัน การศึกษาและวิจัย ที่ทำการศึกษาและสนับสนุน การจัดทำข้อมูลและแนวทางการพัฒนาอย่าง ยั่งยืน

3.9 ผู้ตรวจการแผ่นดิน เช่น การมีข้อร้องเรียน ของประชาชนในกรณีที่ได้รับผลกระทบจาก การดำเนินงานหรือการบังคับใช้พระราชบัญญัติ ฉบับนี้

4. การวิเคราะห์สภาพของปัญหา ที่อาจเกิดขึ้นจากการบังคับใช้ พระราชบัญญัติการเปลี่ยนแปลง สภาพภูมิอากาศ

การบังคับใช้ พระราชบัญญัติการ เปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศอาจก่อให้เกิดปัญหา และอาจมีข้อร้องเรียนจากกลุ่มผู้ที่เกี่ยวข้อง โดยตรงหรือกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เนื่องจาก ผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลง กฎระเบียบ การกำหนดนโยบายและมาตรการใหม่ ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการลดและจัดการก๊าซเรือนกระจก รวมถึงการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพ ภูมิอากาศที่อาจเกิดขึ้นได้ดังนี้

4.1 ปัญหาด้านการบังคับใช้กฎหมาย เนื่องจากเป็นกฎหมายใหม่ความเข้าใจถึงสภาพ ปัญหาที่อาจเกิดขึ้นจากสภาพการเปลี่ยนแปลง ภูมิอากาศจึงอาจมีความซับซ้อน หรือ ยากแก่ การเข้าใจหรือยากแก่การปฏิบัติตาม อีกทั้งด้วย การมีคำศัพท์หรือคำเฉพาะที่มีความหมายใหม่ ๆ ที่ไม่คุ้นชิน หรือยังคงเป็นภาษาวิชาการรวมถึง เนื้อหาสาระสำคัญของกฎระเบียบที่เกี่ยวข้อง เช่น การจัดทำรายงานปริมาณการปล่อย

ก๊าซเรือนกระจกมีความซับซ้อนต้องการความรู้ ความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านและทำให้เกิดค่าใช้จ่าย เพิ่มขึ้น ส่งผลให้ภาคธุรกิจและหน่วยงาน ที่เกี่ยวข้องประสบความยุ่งยากในการดำเนินงานได้

4.2 ปัญหาเรื่องการรักษาความพร้อมของ หน่วยงานรัฐ อันสืบเนื่องจากความซับซ้อน ของกฎหมายใหม่ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องอาจ ได้รับการร้องเรียนในเรื่องระบบหรือกลไก การจัดการข้อมูลที่ยังไม่ชัดเจนและมีความพร้อม เช่น ระบบการรายงานผ่านอิเล็กทรอนิกส์หรือ แพลตฟอร์มดิจิทัลที่พร้อมใช้งาน การกำหนดเกณฑ์ ของระบบซื้อขายสิทธิในการปล่อยก๊าซเรือนกระจก ที่อาจทำให้เกิดความไม่ชัดเจนและมีความเป็นธรรม อาจประสบปัญหาเรื่องความล่าช้าหรือความ ไม่แม่นยำของข้อมูล รวมถึงการประสานงาน ระหว่างหน่วยงานภาครัฐต่างๆ ที่ต้องการความร่วมมือ จากหลายหน่วยงานทั้งในระดับกระทรวงและ หน่วยงานท้องถิ่นและในทุกภาคส่วนของรัฐ ซึ่งบางครั้งอาจเกิดปัญหาการประสานงานที่ไม่มี ประสิทธิภาพ ส่งผลให้การดำเนินงานล่าช้า ไม่เป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ อีกทั้งเจ้าหน้าที่ ต้องมีความรู้ความเข้าใจเบื้องต้นในเรื่อง ก๊าซเรือนกระจก การจัดทำรายงานและแผนการ ลดการปล่อยมลพิษ การรับมือกับผลกระทบ จากการเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศ เป็นต้น การพัฒนาและฝึกอบรมให้มีความรู้ ความเชี่ยวชาญเป็นสิ่งสำคัญ หากหน่วยงานภาครัฐ ขาดการฝึกอบรมและพัฒนาศักยภาพของ เจ้าหน้าที่ อาจส่งผลให้การดำเนินการตาม กฎหมายไม่สามารถทำได้อย่างมีประสิทธิภาพได้ (อนันต์ คงเครือพันธ์ และคณะ, 2562)

ในส่วนของการประสานงานระหว่างภาครัฐ และเอกชน เจ้าหน้าที่ภาครัฐจำเป็นต้องมีความ

สามารถในการให้ข้อมูลที่ถูกต้องและเข้าถึงประชาชน การจัดการที่ดีในเรื่องของการสื่อสาร และให้ความรู้แก่ประชาชนเกี่ยวกับเป้าหมายและวิธีการปฏิบัติตามกฎหมายจะช่วยสร้างให้เกิดความร่วมมือกับภาคเอกชนและประชาชน ลดความขัดแย้งที่อาจเกิดขึ้นและสามารถเยียวยาผู้ที่ได้รับผลกระทบได้อย่างรวดเร็วทันทั่วทั้ง

4.3 ปัญหาด้านความเป็นธรรมและผลกระทบต่อเศรษฐกิจ อาจส่งผลกระทบต่อกลุ่มธุรกิจขนาดเล็กและขนาดกลาง (SMEs) ในการปฏิบัติตามกฎหมายหรือข้อกำหนดในการปรับตัวให้สอดคล้องกับมาตรฐานใหม่ได้นั้น เนื่องจากกลุ่มธุรกิจขนาดกลางและขนาดเล็กอาจมีข้อจำกัดในหลาย ๆ ด้าน อันส่งผลให้เกิดความสำเร็จจากการบังคับใช้กฎหมายฉบับนี้ กล่าวคือ การขาดความสามารถในการปรับตัวของธุรกิจขนาดเล็กและขนาดกลาง (SMEs) ซึ่งมักมีทรัพยากรจำกัดทั้งในด้านงบประมาณและบุคลากรที่มีความรู้เกี่ยวกับการปรับตัวตามมาตรการการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและการรับมือกับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ เช่น มาตรการใช้พลังงานทดแทน การบังคับใช้กฎหมายที่ต้องใช้การลงทุนในเทคโนโลยีที่ทันสมัย การต้องลงทุนในระบบการผลิตที่ใช้พลังงานสะอาดหรือการปรับเปลี่ยนกระบวนการผลิตเพื่อให้สอดคล้องกับมาตรฐานใหม่ อาจทำให้ SMEs ต้องแบกรับค่าใช้จ่ายเพิ่มเติมที่ธุรกิจใหญ่ไม่ประสบปัญหาเท่ากัน หรืออาจเกิดปัญหาความไม่เท่าเทียมในการเข้าถึงการสนับสนุนจากภาครัฐที่แตกต่างกันโดยอาศัยโครงสร้างหรือขนาดของธุรกิจ ภาครัฐอาจมีโครงการหรือมาตรการสนับสนุนที่ช่วยลดผลกระทบ

จากการบังคับใช้กฎหมาย เช่น การให้สินเชื่อดอกเบี้ยต่ำหรือการสนับสนุนด้านเทคโนโลยีต่าง ๆ ที่แตกต่างกัน

ในด้านผลกระทบต่อความสามารถในการแข่งขัน การปรับตัวเพื่อให้สอดคล้องกับมาตรการการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ เช่น การใช้เทคโนโลยีสะอาดหรือการเพิ่มประสิทธิภาพการใช้พลังงาน อาจทำให้ต้นทุนการผลิตของ SMEs สูงขึ้น ซึ่งธุรกิจขนาดใหญ่ที่มีทรัพยากรและความสามารถในการลงทุนในเทคโนโลยีเหล่านี้จะสามารถแข่งขันได้ดีกว่า อาจทำให้ SMEs สูญเสียส่วนแบ่งตลาดไปให้กับคู่แข่งที่สามารถลงทุนในการใช้พลังงานทดแทนหรือเทคโนโลยีที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมได้มากกว่า รวมทั้งอาจส่งผลกระทบต่อราคาสินค้าและบริการทำให้ต้นทุนของสินค้าและบริการเพิ่มขึ้น ผู้บริโภคอาจหันไปเลือกซื้อสินค้าจากธุรกิจขนาดใหญ่ที่สามารถผลิตสินค้าที่มีราคาต่ำกว่าได้

4.4 ปัญหาภาระด้านภาษีคาร์บอน การมีระบบภาษีคาร์บอน (หมวด 9) อาจส่งผลให้มีข้อร้องเรียนว่าผู้ผลิตหรือผู้นำเข้าสินค้าบางกลุ่มต้องรับภาระต้นทุนที่เพิ่มขึ้นอย่างเป็นธรรม ส่งผลให้ต้นทุนการผลิตเพิ่มขึ้นและส่งผลกระทบต่อความสามารถในการแข่งขัน ธุรกิจขนาดใหญ่ที่สามารถปรับตัวได้อาจได้รับประโยชน์จากการประหยัดต้นทุนจากการใช้พลังงานสะอาดหรือการทำให้กระบวนการผลิตมีประสิทธิภาพมากขึ้น ขณะที่ SMEs ซึ่งมีต้นทุนสูงกว่าในการปรับตัวจะไม่ได้รับประโยชน์นี้เท่ากัน

อีกทั้งในระบบการบังคับใช้ภาษีคาร์บอน จะทำให้ราคาสินค้าและบริการบางประเภทสูงขึ้น เช่น ราคาสินค้าพลังงาน ค่าขนส่ง หรือสินค้าที่

ผลิตโดยใช้น้ำมันหรือพลังงานที่มีการปล่อยก๊าซคาร์บอนสูง การขึ้นราคาเหล่านี้จะส่งผลกระทบต่อผู้บริโภคที่มีรายได้น้อยโดยตรง ซึ่งทำให้เกิดความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงสินค้าและบริการที่จำเป็น

4.5 การสูญเสียการแข่งขันในตลาด

บางภาคธุรกิจที่กฎหมายกำหนดให้ต้องรายงานข้อมูลและลดก๊าซเรือนกระจกอาจมองว่ามาตรการเหล่านี้ส่งผลให้ความสามารถในการแข่งขันกับประเทศอื่นลดลง โดยเฉพาะในกรณีที่ประเทศคู่แข่งไม่มีมาตรการลักษณะเดียวกัน เนื่องจากอาจมีการเพิ่มต้นทุนในการปฏิบัติตามกฎหมาย ภาคธุรกิจที่ต้องรายงานข้อมูลการปล่อยก๊าซเรือนกระจกและลดการปล่อยมลพิษจะต้องลงทุนในเทคโนโลยีหรือระบบการผลิตที่ใช้พลังงานสะอาดหรือมีประสิทธิภาพมากขึ้น มีการลงทุนในการติดตั้งระบบการวัดและรายงานข้อมูลการปล่อยก๊าซเรือนกระจก รวมถึงการปรับเปลี่ยนกระบวนการผลิตเพื่อให้สอดคล้องกับมาตรฐานทางสิ่งแวดล้อมที่อาจส่งผลให้ต้นทุนที่สูงขึ้นเมื่อเทียบกับประเทศที่ไม่มีมาตรการเดียวกัน ธุรกิจในประเทศที่มีกฎหมายจะต้องเผชิญกับภาระต้นทุนที่สูงกว่า ซึ่งอาจทำให้สูญเสียความสามารถในการแข่งขัน

4.6 ปัญหาทางด้านการได้รับผลกระทบ

ต่อประชาชน ระบบภาษีคาร์บอนอาจเป็นการเพิ่มต้นทุนของสินค้าอาจส่งผลกระทบต่อค่าครองชีพและราคาสินค้าจำเป็นบางอย่างที่อาจมีราคาเพิ่มขึ้น เช่น น้ำมันเชื้อเพลิง วัสดุก่อสร้าง บรรจุภัณฑ์ที่ผู้ผลิตที่อยู่ในกลุ่มปล่อยก๊าซเรือนกระจกสูงและเสียภาษีคาร์บอน อาจผลกระทบในส่วนนี้ให้กับผู้บริโภค โดยการปรับราคาสินค้าและบริการดังกล่าว

5. บทบาทของผู้ตรวจการแผ่นดินกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

คดีสิ่งแวดล้อมในเขตอำนาจของศาลยุติธรรม คือ คดีแพ่งหรือคดีอาญาที่มีผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม อันส่งผลกระทบต่อชีวิตและความเป็นอยู่ของประชาชนจำนวนมาก ซึ่งมีลักษณะของการกระทำของบุคคลอันเป็นองค์ประกอบสำคัญในการกระทำความผิดในลักษณะของการทำละเมิด¹⁵ ที่อยู่ภายใต้บังคับของกฎหมายสิ่งแวดล้อม

คดีพิพาทเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมหรือคดีสิ่งแวดล้อมอันเป็นคดีปกครองที่อยู่ในอำนาจของศาลปกครอง เป็นคดีพิพาทระหว่างหน่วยงานทางปกครอง¹⁶ หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ¹⁷ กับเอกชนนั้น อันเนื่องมาจากการใช้อำนาจทางปกครองหรือการดำเนินกิจการทางปกครองตามบทบัญญัติ

¹⁵ มาตรา 420 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

¹⁶ มาตรา 3 แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2542

“หน่วยงานทางปกครอง” หมายความว่า กระทรวง ทบวง กรม ส่วนราชการที่เรียกชื่ออย่างอื่นและมีฐานะเป็นกรม ราชการส่วนภูมิภาค ราชการส่วนท้องถิ่น รัฐวิสาหกิจที่ตั้งขึ้นโดยพระราชบัญญัติหรือพระราชกฤษฎีกา หรือหน่วยงานอื่นของรัฐ และให้หมายความรวมถึงหน่วยงานที่ได้รับมอบหมายให้ใช้อำนาจทางปกครองหรือให้ดำเนินกิจการทางปกครอง

¹⁷ “เจ้าหน้าที่ของรัฐ” หมายความว่า

(1) ข้าราชการ พนักงาน ลูกจ้าง คณะบุคคลหรือผู้ที่ปฏิบัติงานในหน่วยงานทางปกครอง

(2) คณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาท คณะกรรมการหรือบุคคลซึ่งมีกฎหมายให้อำนาจในการออกกฎ คำสั่ง หรือมติใด ๆ ที่มีผลกระทบต่อบุคคล และ

ของกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อม การคุ้มครองหรือรักษาทรัพยากรทางธรรมชาติ พืช สัตว์ หรือสิ่งมีชีวิต การจัดการทรัพยากรธรรมชาติ การคุ้มครองดูแลสุขภาพมนุษย์ การจัดระเบียบสภาพแวดล้อมมนุษย์ สภาพภูมิอากาศ ภูมิทัศน์ ศิลปวัฒนธรรม หรือกฎหมายที่เกี่ยวข้อง และคดีอื่นตามประกาศของประธานศาลปกครองสูงสุด¹⁸

เมื่อพิจารณาถึงลักษณะของข้อพิพาทของคดีสิ่งแวดล้อมในศาลปกครองนั้น อาจแบ่งได้ดังนี้ (คณะกรรมการวิชาการด้านสิ่งแวดล้อม ศาลปกครอง, 2557)

1. ฟ้องคดีเพื่อตรวจสอบการใช้อำนาจของหน่วยงานทางปกครองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐในการ

1.1 คุ้มครองและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม

1.2 คุ้มครองหรือเยียวยาแก้ไขสุขภาพมนุษย์

1.3 การจัดการทรัพยากรธรรมชาติ

1.4 การกำหนดกฎเกณฑ์หรือมาตรฐานของสภาพแวดล้อมของมนุษย์ สภาพภูมิอากาศ ภูมิทัศน์

2. ฟ้องคดีเพื่อตรวจสอบลักษณะของการใช้อำนาจว่าหน่วยงานทางปกครองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐมีการใช้อำนาจตามที่กฎหมายได้ให้อำนาจไว้หรือไม่ กล่าวคือการใช้อำนาจนั้น

มีอำนาจตามที่กฎหมายกำหนดไว้หรือไม่

3. กระบวนการต่าง ๆ ที่กฎหมายกำหนดไว้ให้กระทำการก่อนการใช้อำนาจ เช่น การจัดทำการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม (Environmental Impact Assessment Report : EIA) EIA หรือการประเมินผลกระทบต่อสุขภาพ HIA (Health impact assessment : HIA) ก่อนว่าได้มีการจัดทำหรือไม่

ในปัจจุบันคดีสิ่งแวดล้อมอันขึ้นสู่ศาลปกครองมีสถิติคดีสิ่งแวดล้อม เมื่อเปิดทำการจนถึงวันที่ 30 พฤศจิกายน พ.ศ. 2567 คดีรับเข้ามี 7,662 คดี ซึ่งพบว่าแนวโน้มสูงขึ้นในทุก ๆ ปี

คดีพิพาทเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมนั้น นอกจากการนำการฟ้องคดีขึ้นสู่ศาลปกครองแล้ว ประชาชนอาจนำเรื่องร้องเรียนแก่ผู้ตรวจการแผ่นดินได้¹⁹

มาตรา 53 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 บัญญัติว่า รัฐต้องดูแลให้มีการปฏิบัติตามและบังคับใช้กฎหมายอย่างเคร่งครัด “จากสถิติเรื่องร้องเรียนที่ผู้ตรวจการแผ่นดินรับไว้พิจารณาพบว่า สถิติเรื่องร้องเรียนในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับปัญหามลพิษอันเกิดจากการประกอบกิจการโรงงานอุตสาหกรรมมีจำนวนมาก และกระจายอยู่ในหลากหลายพื้นที่ทั่วประเทศ ซึ่งเป็นปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อประชาชนเป็นอย่างมาก ทั้งมลพิษทางอากาศ มลพิษทางเสียง และมลพิษทางน้ำ ก่อให้เกิด

(3) บุคคลที่อยู่ในบังคับบัญชาหรือในกำกับดูแลของหน่วยงานทางปกครองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐตาม (1) หรือ (2)

¹⁸ คำแนะนำของประธานศาลปกครองสูงสุดในการดำเนินคดีปกครองเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม

¹⁹ มาตรา 43 แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2542 “ในกรณีที่ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาเห็นว่ากฎหรือการกระทำใดของหน่วยงานทางปกครอง หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐไม่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญให้มีสิทธิเสนอเรื่องพร้อมความเห็นต่อศาลปกครองได้ ในการเสนอความเห็นดังกล่าวผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา มีสิทธิและหน้าที่เสมือนหนึ่งเป็นผู้มีสิทธิฟ้องคดีตามมาตรา 42

อุปสรรคการดำเนินชีวิต การประกอบอาชีพ เกษตรกรรม และการอุปโภคบริโภคของประชาชนในพื้นที่” การแก้ไขปัญหาล้างแฉะล้นที่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อประชาชนจึงเป็นภารกิจสำคัญประการหนึ่งของผู้ตรวจการแผ่นดิน (สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน, 2567)

เมื่อมีการประกาศและบังคับใช้พระราชบัญญัติการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ผู้ตรวจการแผ่นดินจึงมีบทบาทสำคัญในการรับข้อร้องเรียนจากประชาชน เกี่ยวกับการดำเนินการของหน่วยงานรัฐอันอาจเกี่ยวข้องกับพระราชบัญญัติการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศได้ในขณะเดียวกัน ผู้ตรวจการแผ่นดินในอีกบริบท คือ การทำหน้าที่เป็นองค์กรกลางที่ช่วยประสานงาน ตรวจสอบ และให้ข้อเสนอแนะที่เหมาะสม เพื่อสนับสนุนการดำเนินงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้ป็นไปตามกฎหมาย พร้อมทั้งดูแลสิทธิและเสรีภาพของประชาชนให้ได้รับการคุ้มครองตามกฎหมาย บทบาทของผู้ตรวจการแผ่นดินในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศอาจแบ่งออกได้ดังนี้

5.1 การรับเรื่องร้องเรียนและการตรวจสอบ ลักษณะเรื่องร้องเรียนที่เกี่ยวข้องกับข้อพิพาทเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม อันก่อให้เกิดผลกระทบต่อประชาชนนั้น มักเป็นเรื่องการละเลยล่าช้าของเจ้าหน้าที่เกี่ยวกับการไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย กฎ หรือระเบียบที่เกี่ยวข้องในการดำเนินการกับผู้ประกอบกิจการโรงงานที่ก่อให้เกิดมลพิษ ซึ่งรัฐต้องดูแลให้มีการปฏิบัติตามและบังคับใช้กฎหมายอย่างเคร่งครัด การแก้ไขปัญหการบังคับใช้กฎหมายกรณีการประกอบกิจการที่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อประชาชนจึงเป็น

บทบาทหลักของผู้ตรวจการแผ่นดินในการรับเรื่องร้องเรียนจากประชาชนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียอันเกี่ยวเนื่องกับการบังคับใช้กฎหมายตามพระราชบัญญัติฉบับนี้ ถ้าประชาชนหรือองค์กรได้รับความเดือดร้อน ตัวอย่างเช่น

5.1.1 การไม่ได้รับข้อมูลสำคัญที่เกี่ยวข้องให้แก่ประชาชน

การได้รับข้อมูลข่าวสารที่จำเป็นในด้านสิ่งแวดล้อมที่ส่งผลกระทบโดยตรงแก่ประชาชนนั้น รัฐต้องจัดให้มีการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารอย่างเพียงพอ เช่น ข้อมูลที่ครบถ้วนเกี่ยวกับผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อม หรือการดำเนินงานของหน่วยงานรัฐที่ไม่เป็นธรรม ผู้ที่ได้รับผลกระทบจากการดำเนินงานตามพระราชบัญญัติฉบับนี้ ไม่ได้รับข้อมูลที่ครบถ้วนเกี่ยวกับผลกระทบและโปร่งใสเกี่ยวกับผลกระทบทางสิ่งแวดล้อม หรือการดำเนินการของหน่วยงานภาครัฐ เช่น โครงการพลังงานทดแทนหรือการจัดการของเสียในชุมชน ต้องจัดให้มีการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม Environmental Impact Assessment Report (EIA) ไม่ได้มีการจัดทำอย่างถูกต้องตามกระบวนการที่กฎหมายได้กำหนดไว้ หรือข้อมูลเกี่ยวกับโครงการลดก๊าซเรือนกระจกที่อาจมีผลกระทบต่อชีวิตและความเป็นอยู่ของชุมชน ย่อมส่งผลให้ไม่ชอบด้วยกฎหมายได้

5.1.2 การได้รับผลกระทบจากการดำเนินการตามพระราชบัญญัติการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

ประชาชนอาจได้รับผลกระทบจากการดำเนินการตามกฎหมาย หรือมาตรการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการตามกฎหมายลดโลกร้อนได้

ตัวอย่างเช่น

- การบังคับใช้ของกฎหมายเป็นแง่ที่ดีของการปรับตัวในภาคอุตสาหกรรมที่จะต้อง มีผลผลิตหรือหลักเกณฑ์ในการกระทำทำให้ ไม่เป็นพิษกับสิ่งแวดล้อม แต่ในขณะเดียวกัน มาตรการการลงโทษผู้ที่ไม่ปฏิบัติตามกฎหมายนั้น อาจส่งผลให้ภาคธุรกิจหรือผู้ประกอบการ ผู้อยู่ใต้บังคับนั้นอาจมีการทำรายงานที่ไม่ตรงกับความเป็นจริงได้ เพื่อหลีกเลี่ยงการถูกลงโทษ หรือเพื่อให้ธุรกิจสามารถดำเนินต่อไปได้

- การห้ามใช้พลังงานบางประเภท เช่น ถ่านหิน และ เชื้อเพลิงฟอสซิล หรือการกำหนด มาตรการควบคุมมลพิษ อาจได้รับข้อร้องเรียนว่า การบังคับใช้กฎหมายไม่เหมาะสมกับภาคธุรกิจ บางประเภทได้

- การได้รับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลง นโยบายพลังงาน เช่น การปิด หรือปรับเปลี่ยน โรงไฟฟ้าพลังงานที่ใช้เชื้อเพลิงฟอสซิล ซึ่งอาจ ส่งผลกระทบต่อชุมชนที่พึ่งพาโรงงานหรือ อุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องได้

- การกำหนดมาตรการควบคุมมลพิษและการปล่อยมลพิษซึ่งอาจนำไปสู่การมีข้อร้องเรียน เกี่ยวกับผลกระทบจากมาตรการที่เข้มงวดเกินไป หรือการบังคับใช้ที่ไม่เหมาะสมในบางพื้นที่ ก่อให้เกิดความยากลำบากในการทำอุตสาหกรรม

- การใช้มาตรการทางกฎหมายที่ไม่สอดคล้อง กับบริบทของท้องถิ่น เช่น การบังคับใช้มาตรการ ลดโลกร้อนในพื้นที่ที่ไม่มีความพร้อม อันอาจ ทำให้ประชาชนได้รับความเดือดร้อนในด้าน เศรษฐกิจได้ หรือมีค่าใช้จ่ายเพิ่มขึ้นได้ เป็นต้น

5.1.3 ปัญหาจากการได้รับการบริการ สาธารณะในด้านสิ่งแวดล้อม

รัฐย่อมมุ่งตอบสนองความต้องการส่วนรวม ของประชาชนเพื่อความเป็นอยู่ที่ดี สุขสบาย การมีสิ่งแวดล้อมที่ดี มีสภาพภูมิอากาศที่ดี ไม่เป็นอันตรายต่อประชาชนผู้อยู่อาศัยถือว่าเป็นหน้าที่ที่รัฐต้องจัดทำเพื่อให้บริการ สาธารณะแก่ประชาชนด้วย รัฐสามารถมุ่งเน้น ในด้านโครงสร้างพื้นฐาน และบริการที่ส่งผลต่อ ประชาชนโดยตรง ตัวอย่างเช่น

- โครงสร้างพื้นฐานในด้านพลังงานสะอาด ผู้ตรวจการแผ่นดินมีบทบาทในการตรวจสอบว่า รัฐจัดหาและพัฒนาพลังงานสะอาด เช่น พลังงานแสงอาทิตย์และลมให้เพียงพอต่อ ความต้องการของประชาชนหรือไม่ โดยเฉพาะ ในพื้นที่ชนบทที่ขาดแคลนพลังงานไฟฟ้า การส่งเสริมโครงสร้างพื้นฐานที่สนับสนุน พลังงานสะอาด เช่น ระบบส่งไฟฟ้าอัจฉริยะ (Smart Grid) และโครงการส่งเสริมการติดตั้ง แผงโซลาร์เซลล์ในครัวเรือน ถือเป็นหน้าที่สำคัญ ที่ช่วยลดผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลง สภาพภูมิอากาศ

- โครงสร้างพื้นฐานด้านการขนส่ง สาธารณะที่เป็นการขนส่งสาธารณะคาร์บอนต่ำ เช่น รถเมล์หรือรถไฟฟ้าไม่เพียงพอหรือไม่ส่งเสริม การลดก๊าซเรือนกระจก อันต้องให้เป็นไปตาม เป้าประสงค์ของการบังคับใช้กฎหมาย ซึ่งกรณีนี้ ผู้ตรวจการแผ่นดินสามารถเสนอให้รัฐบาล เพิ่มการลงทุนในระบบขนส่งสาธารณะคาร์บอนต่ำได้ เช่น การพัฒนารถไฟฟ้า การสร้างระบบราง ในพื้นที่เมือง และการจัดทำเส้นทางจักรยาน เพื่อส่งเสริมการเดินทางที่ยั่งยืน เป็นต้น

- ผู้ตรวจการแผ่นดินมีบทบาทในการติดตามโครงการพัฒนาเมืองที่ยั่งยืน เช่น การสร้างพื้นที่สีเขียวและระบบระบายน้ำในเขตเมืองใหญ่เพื่อรองรับผลกระทบจากความร้อนและน้ำท่วมที่เกิดจากภาวะโลกร้อน หากพบว่าโครงสร้างพื้นฐานที่รัฐจัดสรรไม่เหมาะสมหรือเพียงพอหรือระหว่างการจัดสร้างหรือจัดสรร อาจมีประชาชนได้รับความเสียหายจากการจัดสรรจัดสร้างนั้นได้

- กรณีการจัดการระบบน้ำในภาวะโลกร้อน ผู้ตรวจการแผ่นดินสามารถตรวจสอบการบริหารจัดการน้ำของรัฐ เช่น การจัดสร้างระบบกักเก็บน้ำ การเพิ่มประสิทธิภาพการใช้น้ำในภาคเกษตรกรรม และการป้องกันการรุกรานของน้ำเค็มในพื้นที่ชายฝั่งเป็นการจัดสรรจัดสร้างที่ใช้งบประมาณสูงและใช้ระยะเวลายาวนาน เพื่อให้ประชาชนสามารถรับมือกับภัยแล้งและน้ำท่วมที่ทวีความรุนแรงขึ้นจากปัญหาโลกร้อน อาจมีผู้ได้รับความเดือดร้อนหรือเสียหายได้

5.2 การคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชน การคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชน พระราชบัญญัติการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศให้ความสำคัญกับสิทธิของประชาชนในการมีส่วนร่วมในกระบวนการจัดการปัญหาด้านการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ผู้ตรวจการแผ่นดินมีบทบาทในการส่งเสริมการเข้าถึงข้อมูลดูแลให้ประชาชนและชุมชนมีสิทธิในการเข้าถึงข้อมูลเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ เช่น ข้อมูลการปล่อยก๊าซเรือนกระจก หรือมาตรการที่รัฐดำเนินการรับรองสิทธิในการแสดงความคิดเห็นและส่งเสริมให้ประชาชนสามารถแสดงความคิดเห็นในการจัดทำแผน

และนโยบาย เช่น การรับฟังความคิดเห็นในแผนแม่บทด้านการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ตลอดจนการคุ้มครองในกระบวนการยุติธรรม ในกรณีที่ประชาชนเห็นว่าถูกละเมิดสิทธิ เช่น การไม่เปิดเผยข้อมูล หรือไม่ได้รับการพิจารณาข้อร้องเรียนอย่างเหมาะสม ซึ่งผู้ตรวจการแผ่นดินสามารถช่วยประสานงานเพื่อให้ได้รับการแก้ไขและเยียวยา

5.3 การคุ้มครองสิทธิประชาชนในการได้รับการเยียวยาความเสียหายที่เป็นผลกระทบมาจากสภาวะโลกร้อน รวมถึงมาตรการในการป้องกันภัยพิบัติของรัฐที่จะช่วยลดผลกระทบและความเสียหายที่เกิดขึ้นได้

6. บทสรุป

พระราชบัญญัติการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ถือเป็นกฎหมายสำคัญที่ช่วยกำหนดทิศทางในการจัดการปัญหาสภาพภูมิอากาศของประเทศไทย มุ่งสร้างกรอบการดำเนินงานเพื่อรับมือกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกที่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและความยั่งยืนของประเทศในอนาคตได้อย่างไรก็ตาม การบังคับใช้กฎหมายนี้อาจนำไปสู่ปัญหาและความขัดแย้งในหลายมิติได้ การจะสัมฤทธิ์ผลตามเป้าประสงค์ของการบังคับใช้พระราชบัญญัติต้องใช้ระยะเวลายาวนานพอสมควรในการปรับตัวเปลี่ยนแปลงกับผู้เกี่ยวข้องทุก ๆ ส่วน ทั้งภาครัฐ ภาคธุรกิจ และภาคเอกชน เช่น ในด้านการกำหนดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก การจัดเก็บภาษีคาร์บอน หรือ มาตรการอื่น ๆ ซึ่งมีใช้สิ่งที่คุ้นเคยกับความเป็นอยู่หรือวิถีของประเทศไทย จึงนับว่าเป็นเรื่องใหม่ นอกจาก

เรื่องการทำความเข้าใจเรียนรู้ในเรื่องใหม่ ๆ แล้ว ยังต้องอาศัยปัจจัยหลาย ๆ อย่างในการปรับตัว เป็นอย่างยิ่ง ทั้งนี้ยังอาจเกิดปัญหาการขาดความรู้ เฉพาะทางของหน่วยงานภาครัฐ ความไม่ราบรื่น ในการประสานงาน การขาดความโปร่งใส หรือ การมีผลประโยชน์เข้ามาเกี่ยวข้องและในส่วนของ งบประมาณและทรัพยากรก็นับว่าเป็นสิ่งสำคัญ เช่นกัน ดังนั้น จึงต้องอาศัยความร่วมมือกัน ในทุก ๆ ส่วน จึงจะประสบความสำเร็จได้ นอกเหนือไปจากการรับข้อร้องเรียนของประชาชน ที่ได้รับผลกระทบจากการบังคับใช้กฎหมายแล้ว ผู้ตรวจการแผ่นดินยังมีบทบาทสำคัญ ในการตรวจสอบการดำเนินงานของหน่วยงานรัฐ ให้สอดคล้องกับนโยบายและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง รวมถึงการสร้าง ความโปร่งใส และความเป็นธรรม ในการบังคับใช้กฎหมาย

บทบาทของผู้ตรวจการแผ่นดินมีความสำคัญ ในการติดตามและกำกับดูแลให้หน่วยงานรัฐ ดำเนินนโยบายด้านสิ่งแวดล้อมอย่างเป็นธรรม และโปร่งใส รวมถึงตรวจสอบข้อร้องเรียนที่ เกี่ยวข้องกับการละเมิดสิทธิของประชาชน ในการเข้าถึงสิ่งแวดล้อมที่ดี

ผู้ตรวจการแผ่นดินยังสามารถเป็นกลไกที่ ช่วยเสริมสร้าง การมีส่วนร่วมของภาคประชาชน และความรับผิดชอบของภาครัฐในการแก้ไข ปัญหาสิ่งแวดล้อม โดยการสร้างกลไกการร้องเรียน และการตรวจสอบการปฏิบัติงานของหน่วยงาน ต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง ซึ่งจะช่วยให้การบังคับใช้ พระราชบัญญัติการเปลี่ยนแปลงสภาพ ภูมิอากาศเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและมี ผลลัพธ์ที่ยั่งยืน □

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

- กรมสนธิสัญญาและกฎหมาย. (2565). **กฎหมายสิ่งแวดล้อม**. (online). ค้นเมื่อ 13 พฤศจิกายน 2567 จาก <https://treaties.mfa.go.th/th/content/%E0%B8%81%E0%B8%8E%E0%B8%AB%E0%B8%A1%E0%B8%B2%E0%B8%A2%E0%B8%AA%E0%B8%B4%E0%B9%88%E0%B8%87%E0%B9%80%E0%B9%80%E0%B8%A7%E0%B8%94%E0%B8%A5%E0%B9%89%E0%B8%AD%E0%B8%A1?cate=63d1f3c67edb2e31af2af453>.
- กองการต่างประเทศ. (2566). **พิธีสารเกียวโต**. (online). ค้นเมื่อ 13 พฤศจิกายน 2567. จาก <https://fad.mnre.go.th/th/mph/content/207>.
- คณะกรรมการด้านวิชาการเกี่ยวกับกฎหมายสิ่งแวดล้อมศาลปกครอง. (2557). **แนวทางการพัฒนาวิธีพิจารณาคดีปกครองเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม**. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานศาลปกครอง.
- ธีรชัย เกื้อเกตุ. (2560). ความตกลงปารีส:โครงสร้างใหม่ทางกฎหมายในการจัดการกับปัญหาการเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศ. **วารสารรามคำแหง**, 6(2).
- ปกรณ์ นวลมณี. (2564). **การทบทวนกฎหมายที่เกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและการฟื้นตัวจากผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศของฝรั่งเศสตามความตกลงปารีส**. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา.
- ประพจน์ คล้ายสุบรรณ. (2550). **แนวคิด ทฤษฎี และหลักกฎหมายที่เกี่ยวข้องในคดีสิ่งแวดล้อม**. **วารสารวิชาการศาลปกครอง**, 7(2)
- สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน. (ม.ป.ป.). **พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. 2560**. ม.ป.พ.
- สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน. (2567). **การบังคับใช้กฎหมายกรณีการประกอบกิจการโรงงานอุตสาหกรรมที่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อประชาชน**. (online). ค้นเมื่อ 9 กุมภาพันธ์ 2568. จาก <https://www.ombudsman.go.th/new/news670108-2/>.
- ศุภวิชญ์ พ่วงสุวรรณ. (2562). **มาตรการทางกฎหมายเพื่อส่งเสริมการซื้อขายคาร์บอนเครดิต**. วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. (2551). **องค์การตามรัฐธรรมนูญ 2550**. กรุงเทพฯ : สำนักการพิมพ์.
- อนันต์ คงเครือพันธ์ และคณะ. (2562). **รายงานวิจัยโครงการ.การศึกษาสาระสำคัญของกฎหมายว่าด้วย การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศของประเทศไทย**. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.

องอาจ รังศรีศักดิ์และคณะ. (2564). แนวทางการพิจารณาคดีสิ่งแวดล้อมในศาลปกครอง. **วารสารวิชาการสถาบันวิทยาการจัดการแห่งแปซิฟิก**, 7(1).

The UK's independent adviser on tackling climate change. (2024). พบ. ว่าด้วยการเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศของสหราชอาณาจักร. (Online). สืบค้น 2 ธันวาคม 2567. จาก <https://www.thaiclimatejusticeforall.com/?p=4378>

PTTnews. (2524). **Climate Change ไม่หยุด จนกว่าเราจะหยุดไว้ไม่เกิน 1.5 °C**. (Online). ค้นเมื่อ 30 ตุลาคม 2567. จาก <https://www.facebook.com/PTTNews/posts/pfbid02gRiMEhvtKDvdF3QzXEMMaSYDFtWN1CKSddmhgsTL1vCM3N3foCxSev89YpgHs4Ael?rdid=n7QjZufgvJehRMKS#>.

ภาษาต่างประเทศ

Agence de l'Environnement et de la Maîtrise de l'Énergie (ADEME). (2020). France's Energy Transition

Charte de l'environnement, 2005

Loi - n° 2019-1147 du 8 novembre 2019 - relative à l'Énergie et au Climat - permet de fixer des objectifs ambitieux pour la politique climatique et énergétique française

Loi n° 2020-105 du 10 février 2020 relative à la lutte contre le gaspillage et à l'économie circulaire

Ministère français de la Transition écologique, de l'Énergie et de la Mer. (2019). Loi relative à l'énergie et au climat : Feuille de route pour atteindre la neutralité carbone

Ministères Aménagement du territoire transition écologique. **Le contenu de la loi de transition énergétique pour la croissance verte**(2016). (Online). Retrieved December 1, 2024, from <https://www.ecologie.gouv.fr/politiques-publiques/loi-transition-energetique-croissance-verte>.

Qui sommes-nous?. (2024). **CITEPA**. (Online). Retrieved December 20, 2024, from <https://www.citepa.org/fr/>.